

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יש שבעה קנים במנורה, שבעה סוגי נשמות, וצריך שכל אחד יעבוד את ה' בדרך שלו. אבל הכל צריך להיות מכוון מול "פני המנורה" – מתוך התקשרות למשה רבינו, לרבי שבבחינת "פני המנורה"

[מתוך השיעור "אל מול פני המנורה"]

שלח תשפ"ב

שלח ה'תשפ"ב

שנה חמישית - גליון מספר 207

04

אהבה וענוה

נקודה מעובדת
שבע דרכים ופנימיות אחת

05

"אל מול פני המנורה"

שיעור לבנות "באתי לגני"
חותם חג השבועות, הפעת תורה
לאומות העולם ושבע דרכים בעבודת ה'

15

חצי צרה - חצי שמחה

שיעור משבת בהעלתך
סוד החצוצרות

22

הניגון החסידי

ניגון מספר 515
ניגון מכ"ח אלול תשפ"א

23

"השתדל להיות איש"

פרקי אבות - פרק ב משנה ה
גלות את השליחות שלך בעצמך

24

להאמין בישראל

קדושת לוי
ההבדל בין חטא העגל לחטא המרגלים

26

הסיפור החסידי

דון יצחק אברבנאל
גבורתו של בעל ההילולא של י"ט סיון

28

מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
ברכה ליום הולדת שלושים וחוסר
יציבות בעבודת ה'

29

פְּאֵזוֹר לְעֵלְיָם

מי מִפְּחַד מְנַשְׁמִיּוֹת?
רְזִי יִלְמַד אוֹתָנוּ בְּמַה חֻטְאוֹ הַמְּרַגְלִים,
מָה הַקֶּשֶׁר לְחֻטְאֵי הָעֵגֶל וּמַהִי הָעֵבֹדָה
שְׁנֵדְרָשֶׁת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | התאמת עיצוב: ענבל ציק

מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו בתוך כל בית ישראל. **שבת פרשת שלח** ואיתה גליון **נפלאות** נפלא כתמיד, עם דברי תורה וחסידות כ"**מים קרים על נפש עיפה**".
השבוע בגליון:

שני השיעורים בגליון נמסרו ב**שבת פרשת בהעלתך** בביתו של הרב, כשאת השיעור הראשון לימד הרב **לבנות כיתות וייב בתנועת הנוער "באתי לגני"**. בשיעור, **המיוחד בסגנונו**, הסביר הרב את מהות היום – **סיום ימי התשלומין של חג השבועות** – עם תוספת חשובה בנוגע ל**מהפכה הרביעית**. עוד עסק הרב בשיעור ב**שבע הדרכים בעבודת ה' שכנגד שבעת קני המנורה**, הארתן המיוחדת מחד, היותן כולן יחד **מקשה אחת** מאידך ותפקידם של משה ואהרן.

בשיעור השני, **שיעור צפרא דשבתא**, דיבר הרב על **סוד החצוצרות**, דרך עיון במנייני המצוות בסוגיא, כשעיקר החידוש היה **היחס הפנימי לעת צרה** [בה תוקעים בחצוצרות] המתגלה רק כ'**חצי צרה**' החושפת את החצי השני, '**חצי שמחה**'.
כמו תמיד תוכלו לקבל **במייל התפוצה שלנו** גרסאות מלאות של השיעורים ושל חלק מהמדורים. אם עדיין לא נרשמתם, זה הזמן. כמו כן, לצערנו בגליון השבוע **נפקד מקומו של מדור מלכות ישראל – תיקון המדינה** והוא ישוב אלינו אי"ה בשבוע הבא.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

אהבה וענוה

האופן בו הוא ממלא את היעוד של "כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו". כלומה, כאשר יהודי מכוון את הנר שלו למשה רבינו שבדור הוא זוכה שידרבן אותו עוד ועוד להוציא מהכח אל הפועל את האינסוף שבו, את מלוא מה שטמון באישיותו הפרטית, ושיעזור לו לכוון את דרכו היחודית אל התכלית הכללית של רצון ה' בבריאה. לכח הזה זוכה משה רבינו, הענו מכל האדם, בזכות הענוה שלו – הן כלפי שמיא, בגילוי רצון ה' הכללי (מעבר לדרכו־שלו בעבודת ה', כאחד מקני המנורה), והן כלפי הזולת, ביכולת להגיע לכל אחד ולראות בו את ה"פנים", את המהות ואת התכלית.

בין השרש המשותף ולפני גילוי תכלית ההארה נדרשת עוד פעולה – כדי שכל נה, הנמשך מגוף המנורה האחד, יעלה ויאיר "אל מול פני המנורה" צריך קודם כל להדליק אותו. את המנורה מדליק אהרן הכהן הגדול, ה"שושבינא דמטרוניתא", המצליח להעלות, לעורר ולהדליק את נשמות ישראל. אהרן הוא "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן בתורה" – באהבה הגדולה שלו, החובקת־כל, מסוגל אהרן להגיע לכל בריה ובריה, לשכנע אותה שיש בה נקודה פנימית, דרך משלה בעבודת ה', ולהדליק אותה עד שתעלה מאליה. האהבה וקירוב הרחוקים יכולים לגרום לשינוי והטיה מן האמת, אך שבחו של אהרן "שלא שינה" – "כן עשה אהרן, אל מול פני המנורה העלה נרותיה", ביכולת לעורר את היחוד בלי לאבד את הקשר לכלל ואת הבטול והקשר ל"פני המנורה".

[מבוסס על שיעור ליל שבת בהעלתך תשפ"ב – נדפס בגליון שלח תשפ"ב.]

האם עלי לעבוד את ה' בדרך הפרטית המיוחדת לי, או להתבטל לאיזו דרך אחידה של כלל־ישראל או לדרך האחת שמורה משה רבינו שבדור?

עם ישראל נמשל למנורת זהב בת שבעה קנים – כל קנה רומז לסוג נשמה בעל דרך אחרת בעבודת ה', אותה סולל צדיק מיוחד, ומכל אחד נדרש לעבוד את ה' בכל כוחו, "עד שתהא שלהבת עולה מאליה". עם זאת, המנורה עשויה "מקשה אחת" – עם ישראל אינו צירוף והרכבת עובדי ה' מסוגים שונים ונפרדים, כולם נמשכים מנקודת עצם אחת, חלקי אחדות אחת של כלל ישראל – והאחדות הזו חדורה בכל אחד מקני הזהב.

האחדות העצמית אינה רק השרש המשותף של כל הנשמות – היא גם תכלית ההארה הגלויה של כולן, "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". ישנן דרכים שונות להגיע לאותה מטרה – התכלית של הארת העולם כולו באור ה'.

בעומק, "פני המנורה" היינו משה רבינו (והרמז: משה במילוי עולה "פני המנורה") – כל שבעת הנרות, שבעת סוגי עבודת ה', מכוונים אל ה"רעיא מהימנא" של הדור. ומהו סוד "פני המנורה" של משה? הראיה הפנימית של כל הנשמות – ראית ה"פנים" של כל יהודי כפי שהוא בעיני ה'. בראיה הזו מתגלה המהות האין סופית הטמונה באותו יהודי, שמבחוץ נדמה שיש לו דרך אחת מוגבלת, וגם תכלית דרכו וחיו,

שיעור

שיעור לבנות "באתי לגני"

"אל מול פני המנורה"

קיצור מהלך השיעור

בליל שבת, מיד לאחר הדלקת נרות, מסר הרב שיעור מיוחד לבנות תנועת הנוער "באתי לגני". פרק א עוסק בענינו של היום בו נמסר השיעור – חותם חג השבועות, סיום ימי התשלומין – ויש בו תוספת מתוקה וחשובה בעינינו 'המהפכה הרביעית', הפצת התורה לאומות העולם, בה עוסק הרב שוב ושוב בשנים האחרונות. בפרק ב, עיקר השיעור מוסבר כיצד עם ישראל מתחלק לשבעה סוגי נשמות, העובדים את ה' בשבע דרכים שונות, ואף על פי כן כולם "מקשה אחת". עיקר הסוד הוא היכולת של כל קנה להאיר בכח עצמו בדרכו המיוחדת, ויחד עם זאת להיות מכוון "אל מול פני המנורה" – אל המבט הפנימי אותו מנחיל, מתוך הענוה הרבה שלו, משה רבינו שבדור. יש כאן הסבר קצר ונאה על שבעת סוגי הנשמות וגם התייחסות לנשמות משה ואהרן כנשמות כלליות הפועלות על כל סוגי הנשמות מתוך ענוה ואהבה.

שער הנון, עולים מתיקון שבע המדות הפרטיות בשבעת השבועות שאנחנו סופרים ("והנגלת לנו ולבנינו"³, תיקון ו-ה שאנחנו עושים) לסוד החמשים, לספירת הבינה שמתגלה מלמעלה, כשה' משלים את הספירה⁴ ("הנסתרת להוי' אלהינו"). כל שבעת הימים של שבועות הם הגילוי של שער החמשים. כלומר, לא ממשיכים לספור 51, 52 וכו', אלא יש כאן את היום ה-50, ואחריו עוד ששה ימים שהם תשלומין למי שלא הקריב באותו יום, שבעה ימים שכל אחד הוא עוד גילוי של שער ה-50. הגילוי בכלל הוא שבע

א. יום המלכות של שבועות

הפצת התורה לכל העולם

שבת שלום. השבת היא י"ב סיון – היום האחרון בימי התשלומין של שבועות^א. כמו שבשבעת השבועות של ספירת העומר (שמכוונים כנגד שבע המדות) שבעת הימים של כל שבוע מכוונים כנגד שבע מדות הלב, מחסד עד מלכות, כך גם השבוע של שבועות עם ימי התשלומין שלו. שבועות הוא גילוי

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לבנות "באתי לגני". ש"ק פרשת בהעלתך, י"ב סיון תשפ"ב – כפר חב"ד.

א מוקד כד, ב שו"ע אדה"ז או"ח תצד, יט.

ב דברים כט, כח.

ג לקו"ת במדבר י, ד; סידור עם דא"ח שער חה"ש. ובכ"מ.

שמחין כנתינתן מסיני^ט ועוד הרבה ביטויים של שמחה, אבל גם יש יראה עילאה, חויה של "אימה יראה רתת וזיע"^י עד ש"על כל דבור ודבור פרח נשמתן"^{יא} (וגם החזרת הנשמה היא מכח היראה, "יראת הוי' לחיים"^{יב}) וגם יראת בשת לדורות בעקבות מתן תורה ("בעבור תהיה יראתו על פניכם"^{יג} זו בושה"^{יד}).

מה היחס בין השמחה ליראה? במילים של 'למדנות', יש במתן תורה שמחה רבה ועצומה מצד ה'חפצא' של מתן תורה. עצם מתן תורה הוא שמחה גדולה לכל העולמות, וגם הקב"ה, נותן התורה, שמח מאד בטוול הגזרה, שהוא עצמו גזר בתחלת הבריאה (כ"שעלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין"^{טו}), ש"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה"^{טז} – המלך מבטל את הגזרה שלו דווקא מתוך שמחה עצומה. לעומת זאת, היראה במתן תורה היא מצד ה'גברא' של מקבלי התורה, החויה שלהם בגילוי מלמעלה. בקבלת תורה בפעם הראשונה החויה העיקרית של המקבלים היתה יראה, שמבטלת את כל המדות של האדם, אבל היום אנחנו כבר מברכים "קבלת התורה בשמחה ובפנימיות"^{יז} – גם בקבלת התורה אפשר להרגיש את השמחה (כלומר, להרגיש את השמחה של ה' נותן התורה גם אצלנו המקבלים, הסוד של "פנים בפנים דבר הוי' עמכם"^{יח} של מתן תורה – התלבשות הארת הפנים של ה' בפנים של ישראל^{יט}).

ט שה"ש רבה א, נג; מדרש זוטא קהלת ז.

י ברכות כב, א.

יא ע"פ שבת פח, ב.

יב משלי יט, כג.

יג שמות כ, יז.

יד נדרים כ, א.

טו עפ"י בראשית רבה יב, טו (ובפירש"י בראשית א, א).

טז ע"פ שמות רבה יב, ג.

יז אוצר מנהגי חב"ד ניסן אייר-סיון עמ' רפט.

יח דברים ה, ד.

יט ראה לקו"ת במדבר יח, ג (ובשיעור ההכנה לשבועות

השתא ח"ב, שנזכר עוד לקמן).

המדות, ולכן יש כאן שבע מדות של הבינה – חסד של הבינה בחג, גבורה של הבינה באיסור-חג וכו' עד מלכות של הבינה היום – שמגלות את הענין שלה^י. בקביעות ה"תמימות" של השנה^י השבועות הם שלמים, כך שכל פעם המלכות היא שבת והשבת שלנו היא המלכות של שבועות.

אם כן, אנחנו היום בספירת המלכות של חג השבועות. מהי המלכות? "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^י. התכלית של מתן תורה, המלכות, היא הפצת התורה לכל באי עולם –

להמליך את ה' על כל העולם על ידי התורה שנתנה בשבועות. זה המסר של השבת הזו.

יראה ושמחה במתן תורה

נגיד את הנקודה הזו הרבה יותר עמוק: ביום החמשים (אותיות שמחים) עולים לבניה, אמה עילאה, שהתכונה הפנימית שלה היא שמחה ("אם הבנים שמחה"^י), וכשמדובר על שער הנון זו "שמחה בטרתה"^י. במתן תורה יש כמובן שמחה גדולה, כמו הביטוי של חז"ל "הדברים

ד בלשון הקבלה, שבע המדות הללו הן ז"ת דאמה וי"ב סיון היינו המלכות דבינה-תבונה, שרש פרצוף לאה (ראה ע"ח שליח פ"ד), סוד אותיות המחשבה (תו"א כב, ד) – מחשבה אותיות בשמחה (כדלקמן בפנים).

ה ראה באורך התוועדות ל"ג בעומר השתא (ח"ג) – נדפס בגליון נשאי-שבועות (וש"נ).

ו זכריה יד, ט.

ז תהלים קיג, ט.

ח שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

התכלית של מתן תורה, המלכות, היא הפצת התורה לכל באי עולם – להמליך את ה' על כל העולם על ידי התורה שנתנה בשבועות

מתוכננת התוועדות, אבל פתאום הרבי ירד להתוועדות במפתיע – כמעט אף אחד לא היה ב־770, והתחילו לרוץ בשכונה היהודי שהרבי ירד להתוועדות. היה 'בלאגן' שלם, כולם רצו ל־770. ברוך ה' זכינו להיות מהראשונים שהגיעו להתוועדות.^ט

אף אחד לא ידע את הסבה להתוועדות. מה היה באותה שבת? היה בארץ ישראל מבצע שנקרא "מבצע שלמה" – מבצע להעלאת יהודי אתיופיה. זה היה מבצע סודי מאד וגם מסוכן מאד – היתה שם התנגדות והיה סיכון גדול. כנראה שמישהו מהארץ, עד היום לא יודעים מי, עדכן את הרבי על המבצע לפני שבת ובקש שיתפלל להצלחתו – ובעקבות זאת הרבי ערך את ההתוועדות בזמן של המבצע בארץ.

הרבי דבר בהתוועדות על כך שיש יהודים רחוקים מאד, ושצריך לקרב אותם ולהביא אותם, וצריך לעשות זאת גם במסירות נפש. אף אחד לא הבין על מה הרבי מדבר, כי לא ידעו עוד על המבצע שהיה בארץ, רק בהמשך היה שם שוטר כושי בחוץ ששמע את החדשות מהארץ ועדכן על המבצע.

צריך לקחת מזה את המוסר־השכל עבורנו – מה אפשר ללמוד בעבודה שלנו? שצריך לקרב את הניצוצות הכי רחוקים – גם את "האבדים בארץ אשור"^י, היהודים הכי רחוקים שנמצאים בין האומות, וגם את כל הניצוצות שבין האומות, את מי שצריך להעלות ולקרב על ידי גיור. אז היה "מבצע שלמה" והיום יש 'מבצע המהפכה הרביעית'^{יא}...

רמזי יב סיון

שוב, היום יב בחדש סיון – יב בגימטריא זה, הנבואה המיוחדת של משה רבינו ש"נתנבא

כט ראה תיאור הדברים בהערה ב בהתוועדות י' סיון תשע"ט.

ל ישעיה כז, יג.

לא כמדובר רבות החל מהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה.

כתוב^ב שבשלושת הרגלים שבועות מכוון כנגד יצחק אבינו, ובאמת התכונות הללו שייכות לו – מצד החויה שלו, מצד הגברא, המדה שלו היא פחד בפני ה', "פחד יצחק"^{כא}, אבל מצד החפצא שלו, מצד העצם שלו, הענין שלו הוא שמחה וצחוק, כמו שדברנו השנה כמה פעמים^{כב}. מה עיקר הווארט שיוצא מזה ליום שלנו, י"ב סיון? שצריכים להאיר את אור התורה גם לגויים בשמחה. בטול הגזרה במתן תורה, שעליונים ירדו למטה ותחתונים יעלו למעלה, רומז שבסופו של דבר גם גזרת ההבדלה בין ישראל לעמים לגבי התורה – האיסור ללמד גוי תורה^{כג} – עתידה להתבטל. בדרך כלל מוסבר בחז"ל^{כד} ש"עבדו את הוי' ביראה"^{כה} שייך לאומות ו"עבדו את הוי' בשמחה"^{כו} שייך לישראל דווקא. בכל זאת, על מנת לקרב את כולם לחסות תחת כנפי השכינה, צריך להטעים לאומות גם את השמחה של התורה. בשביל שהגויים יתייחדו^{כז} יש את ה"כי נפל פחד היהודים עליהם"^{כח}, שהם יטעמו משהו מחווית הפחד של קבלת התורה, אבל אחד כך צריך שגם אצל הגוי תאיר שמחת מתן התורה עצמה (עד שהשמחה של ה'חפצא' תתלבש לגמרי ביראת ה'גברא', סוד "פנים בפנים דבר הוי' עמכם" כנ"ל).

מבצע שלמה

לפני 31 שנה, בשנת תשנ"א, היתה קביעות כמו השנה – י"ב סיון גם חל בשבת. זכינו להיות אז אצל הרבי. באותה שבת לא היתה

כ זהר ח"ג רנז, ב.

כא בראשית לא, מב.

כב ראה שיעורי שבת וישב, ח"י ניסן, שבת אחריימות (נדפס בגליון קדשים ושי"ן) השתא.

כג ע"פ חגיגה יג, א.

כד תנחומא נח פ"ט.

כה תהלים ב, יא.

כו תהלים ק, ב.

כז ראה גם שיעור ב' אד"ר השתא והמשכיו (החל מגליון תצוה).

כח אסתר ח, יז; ט, ג.

בדור הגאולה, שאז שמו **מנחם**. חז"ל אומרים על המשיח ש"מנחם שמו"^ט, על פי פסוק מפורש – "צמח שמו ומתחתיו יצמח"^ט. "מתחתיו יצמח" היינו השפלות, שהוא הכי נמוך, "מתחתיו" – מתחת כולם וגם מתחת לעצמו^{מא}. כמו שהזכרנו, בקביעות של השנה י"ב סיון יוצא בשבת, עליה כתוב "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי"^{מב} – ה"תחתיו" הוא השפלות של בן אדם להיות יותר נמוך גם מהמקום שלו^{מג}. כשמישהו הוא "מתחתיו" זאת אומרת שיש לו שרשים עמוקים בקרקע, שהוא נזרע בקרקע שמתחתיו – יש שלב שמישהו נרקב בו, כמו שהגרעין נרקב בקרקע, ודווקא מתוך כך "צמח שמו ומתחתיו יצמח", צומחת הגאולה.

ב. "אל מול פני המנורה" "עד שתהא שלהבת עולה מאליה"

פרשת השבוע שלנו מתחילה "וידבר הוי' אל משה לאמר. דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"^{מד}. רש"י מביא את דברי חז"ל^{מה} ש"בהעלתך את הנרות" לא אומר רק להדליק את הנרות, אלא שצריך להדליק כל נר "עד שתהא שלהבת עולה מאליה" – עד שהוא ידלק היטב מכח עצמו.

המנורה היא סמל של עם ישראל, סמל של כנסת ישראל, כמו שקוראים גם בהפטרה^{מו}. מאד מענין שזו אותה ההפטרה של חנוכה. שבעת הקנים של המנורה, כמו שמוסבר בחסידות^{מי}, הם שבעה סוגים של נשמות ישראל. הכל הוא

ב"זה"^{מב}. גם למלה **סיון** יש גימטריא מיוחדת. נתבונן ב**יב**, ב**סיון** וגם ב**יב סיון** ביחד. לקראת סוף הפרשה, ב"שביעי", יש תיאור מיוחד שיש בו מלה פשוטה ששמה **סיון**. אחרי שמרים ואהרן מדברים במשה התורה אומרת על משה "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"^{מג} – **סיון** בגימטריא **ענו** (מספיק לחבר את ה**ס** וה**י** כדי לקבל את אותיות המלה **ענו**). רש"י מסביר ש"ענו" פירושו "שפל וסבלן" – יש למשה שפלות, ולכן הוא גם סובל כל מה שאומרים עליו, מדברים נגדו והוא לא מגיב, "שומע את חרפתו ושוקק"^{מד}. סבלנות היא תכונה חשובה גם בחינוך, כאמא או כמורה – בשביל ילד, במיוחד עם קשיי למידה וכיו"ב, צריך הרבה הרבה סבלנות. כתוב^{מה} ש"מכל האדם" כולל גם את הגוים, את כל באי העולם שצריך להפיץ להם את התורה.

אם כן, יש כאן את הנבואה המיוחדת של משה (**יב** בגימטריא "זה") וגם את הענוה של משה (**סיון** בגימטריא "**ענו**"), התכונה העצמית שלו. הענוה של משה היא התכונה שבזכותה הוא זוכה לנבואה שלו (כמו שעוד נרחיב) – הנבואה המיוחדת והשונה מנבואת שאר הנביאים, כמו שאומר ה' בהמשך אותו סיפור, "אם יהיה נביאכם הוי' במראָה אליו אתודע בחלום אדבר בו. לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. פה אל פה אדבר בו ומראָה ולא בחידת ותמנת הוי' יביט"^{מז}.

כמה עולה **יב סיון** ביחד? גם משה ששייך למשה רבינו – הרי "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"^{מא}, המשיח הוא ה"אתפשטותא דמשה"^{מב}

לב רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

לג במדבר יב, ג.

לד רש"י על סנהדרין ז, א ד"ה "טוביה"; טור אבה"ע סימן ב. ובכ"מ.

לה תו"ח שמות קכ, ב.

לו במדבר יב, ו.ח.

לז ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנ"ג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים ע"ד, ג.

לח ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

לט סנהדרין צח, ב.

מ זכריה ו, יב.

מא ראה בנסמן לעיל הערה יט ובשיעור י סיון הנ"ל (הערה כט).

מב שמות טז, כט.

מג לקו"מ יד, ה; שם עט.

מד במדבר ח, א.ב.

מה שבת כ, א.

מו זכריה ד, ב.

מז לקו"ת ר"פ בהעלתך (ובכ"מ).

להגיע עם התורה שלו לכולם (כמו שעוד נסביר). נשמה של מלכות היא נשמה של "יפוצו מעינתיך חוצה"^{טז}, עד חוצה שאין חוצה ומטה הימנו.

שוב, יש שבעה קנים במנורה, שבעה סוגי נשמות, וצריך שכל אחד יעבוד את ה' בדרך שלו – לא סתם להדליק אותן, אלא שיהיה נר טוב, "עד

שתהא שלהבת עולה מאליה". מי מדליק את המנורה? ה' אומר למשה שיאמר לאהרן, אבל בסופו של דבר אהרן הוא זה שמדליק את המנורה, כמו שכתוב "ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה הוי' את משה"^{יז} (כמו שעוד נסביר).

"פני המנורה" – המהות והתכלית

אבל בציווי כאן, חוץ מהדלקת "עד שתהא שלהבת עולה מאליה", יש עוד דבר עיקרי – "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". יש שבעה נרות, אבל כל הנרות, כל הדברים בעבודת ה', כל סוגי הנשמות, צריכים להאיר "אל מול פני המנורה" – מול פנימיות אחת.

מהם "פני המנורה"? כמו שדברנו לאחרונה^{יח}, יש לכל דבר פנים ואחור. הפנים, "פני המנורה", הם כמו שכתוב בפרשה "תמנת הוי' יבית". איך אפשר לומר כך? הרי כתוב "כי לא יראני האדם וחי"^{יט}! אדמו"ר הזקן מסביר^כ שמה רבינו לא

מט משלי ה, טז.

נ זהו פסוק מובהק של ז קני מנורה, שיש בו זז תבות וז פעמים ז אותיות (ודוק בפירושים השונים ל"שבעה ושבעה" במנורת זכריה, כנ"ל הערה מו)! כל הפסוק עולה 3434 – רב פעמים טוב – כן (המלה העיקרית) ועוד חן ברבוע (3364), סוד "חן [פעמים] חן לה" האמור בסיום מנורת זכריה, רמז ל" כן פני חן שיש בתנ"ך, כמבואר באריכות בספר **שבעים פני חן**, ה' יגלה אורו בקרוב.

נא התוועדות הכנה לשבועות (ח"ג) – נדפס בגליון בהעלתך.

נב שמות לג, כ.

נג מובא בחנה אריאל פרשת שלח ובכ"מ בכתבי מו"ר

מי ששייך למדות היסוד בעיקר רוצה לקיים את ההבטחות, להוציא דברים מהכח אל הפועל, להגשים את עצמו

"מקשה אחת זהב טהור"^{כא} – כולם מחוברים לגמרי, "מקשה אחת", גוש אחד של זהב טהור, אבל כל אחד הוא קנה בפני עצמו:

יש נשמות שהעיקר אצלן הוא אהבה (פנימיות החסד).
יש נשמות שהעיקר אצלן הוא יראה (פנימיות הגבורה).
לא שאין להן אהבה – בכל

דבר שבקדושה יש התכללות. כמו בספירת העומה, שכל ספירה כוללת את כל הספירות – יש חסד שבגבורה ויש גם גבורה שבחסד, אבל אצל נשמות של גבורה העיקר הוא היראה. יש נשמות שהעיקר אצלן הם הרחמים, התפארת.

יש מי שהעיקר אצלו הוא היוזמה – ליוזם דברים, לפעול, להתחיל פעולות מתוך בטחון פעיל (פנימיות הנצח).

יש מי שהעיקר אצלו הוא ההוד, עבודת ההודיה – נשמות שהעיקר אצלן הוא לראות את הנסים של ה', להכיר בהשגחה הפרטית, להודות שה' מנהל את הכל ולהודות לו על כל דבר. יש נשמה שהענין שלה הוא מימוש – מדת האמת, במובן של לאמת ולהגשים. מי שהעיקר אצלו לאמת הבטחות – מה שנמצא בכח, בפוטנציאל, הוא כמו הבטחה, ומי ששייך למדות היסוד בעיקר רוצה לקיים את ההבטחות, להוציא דברים מהכח אל הפועל, להגשים את עצמו.

יש מי שהענין שלו הוא מלכות. הפנימיות של המלכות היא שפלות. אבל, כמו שאמרנו על המהות של היום בתור המלכות של שבועות, מלכות היא גם הדחף לפרסם דברים לכל העולם – דווקא מכח השפלות אפשר להגיע לכולם, דווקא מכיון שמה הוא "ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", אפילו מהגוים, הוא יכול

מח שמות כה, לו; לז, כב.

מעם ישראל יש קשר לכל הנשמות הכלליות, אבל יש גם נשמה אחת שהוא מזדהה אתה במיוחד – הנשמה הכללית של הקנה שלו:

הדמות של הקנה הראשון, קנה החסד, היא אברהם אבינו; אב־הטיפוס של הקנה השני, של היראה, הוא יצחק אבינו. הדמות של הקנה השלישי, מדת הרחמים, היא יעקב אבינו; הקנה הרביעי, הנצח, שייך למשה רבינו; אב־הטיפוס של הקנה החמישי הוא אהרן הכהן, שמדתו הוד; למדת היסוד, הקנה הששי, שייך יוסף הצדיק; והדמות של הקנה השביעי, המלכות־השפלות, היא דוד המלך.

מי הוא "פני המנורה"? לפי הפשט, כמו שאומר רש"י, "פני המנורה" היינו הקנה האמצעי. בין שבע הנשמות הכלליות האמצעי הוא משה רבינו. כמו שכתוב בפרק מב בתניא, משה הוא הנשמה הכללית בין הנשמות שמייצגות סגנונות 'פרטיים' של עבודת ה'. כל הנשמות הן שבעת הרועים של עם ישראל¹⁰, אבל משה רבינו נקרא "רעיא מהימנא" – הוא הרועה הנאמן, הרועה ומפרנס את האמונה. הוא ממשיך דעת לנשמות עם ישראל ובכך מעלה את האמונה שלנו, שהיא הקשר שלנו לה', מחיל אל חיל, עד אין סוף.

יש אפילו רמז בביטוי בפרשה שדברנו עליו קודם, "פה אל פה אדבר בו" – פה ר"ת "פני המנורה", שם ה' מדבר עם משה, מתקשר איתו. יש גם רמז יפה בגימטריא: אותיות המילוי של משה – **מם שין הא** – הן **מאין**, מלה חשובה מאד, "החכמה מאין תמצא"¹¹, "**מאין** יבא עזרי"¹² (פסוק בפרק של הרבי השנה). והנה, כשמצרפים את **מאין למשה**, כלומר, כשמחשבים את משה במילוי – **מם שין הא** – הוא עולה בדיוק "**פני המנורה**!"

כל אחד מנרות המנורה צריך להאיר טוב בדרך שלו, כשכל הקנים הם "מקשה אחת",

ראה את התמונה של ה', כמו שאפשר להבין, אלא שהוא רואה את התמונה שה' רואה – משה רואה את המציאות איך שה' רואה אותה. ה"פנים" של כל דבר הם איך שה' יודע אותו ואילו ה"אחור" שלו הוא איך שהוא יודע את עצמו, איך שהנברא מכיר את עצמו.

ה"פנים" כוללים שני דברים: ה' רואה בכל דבר את המהות שלו. כשמדובר על נשמה, על יהודי או על ניצוץ קדוש אחר, ה' רואה שהוא "חלק אלוק ממעל ממש", כמו שכתוב בתניא¹³. מצד ה"אחור" הנברא הוא מוגבל, אבל מצד ה"פנים",

מצד ה"אחור"
הנברא הוא מוגבל,
אבל מצד ה"פנים"
המהות הפנימית
שלו, הוא אין סופי
– יש בו אין סוף

המהות הפנימית שלו, הוא אין סופי – יש בו אין סוף. ה"פנים" של כל דבר הם גם התכלית שלו – ה' ברא הכל לכבודו¹⁴, ומצד הידיעה של ה' הוא רואה איך הוא יקבל כבוד מכל נברא בסופו של דבר, מה התכלית של הנברא.

אם כן, צריך שכל אחד יהיה חלק מהקנה שלו, מעבודת ה' לפי הדרך שלו, ושתהיה "שלהבת עולה מאליה" – אבל הכל צריך להיות מכוון מול "פני המנורה", הכל יהיה מכוון למהות ולתכלית הפנימית של הכל, איך שהמנורה על כל קניה נתפסים בידיעה של ה'.

שבעת הרועים והרועה הנאמן

לכל אחד מסוגי הנשמות, כל אחד משבעת הנרות של כנסת ישראל, יש אב־טיפוס – נשמה כללית ששייכת לאותו סוג עבודה. לכל אחד

10 לקו"ת בהעלתך לג. ב.

11 איוב כח, יב.

12 תהלים קכא, א.

אייזיק מהומיל.

13 תניא פ"ב.

14 אבות פ"ו מ"א (ע"פ ישעיה מג, ז).

ה'פרטי' של האהבה. [למה האהבה, מכל המדות הפרטיות כאן, היא גם תכונה כללית?] כתוב שחסד הוא "יומא דאזיל עם כולה יומין"^{טז}. האהבה היא העיקר ורק אתה לבד אפשר לקרב את כולם.

העבודה של "בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" תלויה בשני האחים הללו, "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד"^{טז} שנדרש עליהם^{טז}. כתוב, כמו שהזכרנו לאחרונה^{טז}, שיש דברים בהם המשיח יותר דומה לאהרן – כתוב שהמשיח ילמד תורה עם כולם, עם האבות וגם עם יהודים פשוטים, וזו תכונה של אהרן הכהן, "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

על הדלקת הנרות של אהרן כתוב "ויעש כן אהרן", להגיד שבחו שלא שינה. כנראה שיש כאן איזה חידוש, היתה אפשרות שישנה. את הכח ל"ויעש כן אהרן" הוא מקבל ממשה רבינו, המצווה אותו, שעליו כתוב בסוף הפרשה "לא כן עבדי משה". יש עוד "כן" בסיום הפרשה של המנורה – "כן עשה את המנורה"^{טז}. מי עשה את המנורה? לא כתוב כאן בפירוש. חז"ל אומרים^{טז}, כפי שמביא רש"י, ש"כן עשה את המנורה" היינו ה' יתברך עצמו. היה מאד קשה לעשות את המנורה עם שבעת הקנים ו-מב הקישוטים שלה^{טז} – רמז ל-מט ימי ספירת העומר^{טז} – הכל "מקשה אחת", לכן ה' עשה את המנורה. ב"כן עשה אהרן" הוא מקבל את ה"כן" של משה ("לא כן עבדי משה") שבעצמו

והכל צריך להיות "אל מול פני המנורה" – מתוך התקשרות למשה רבינו, לרבי שבבחינת "פני המנורה". מה התכונה של משה כ"פני המנורה"? היותו "ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" – הענוה של משה היא שמזכה אותו ב"תמנת הוי' יביט", בראית הפנים של כל דבר, המהות והתכלית שלו, הסוד של "פני המנורה", כמו שהסברנו.

אהבת אהרן

אם כן, משה רבינו הוא "פני המנורה" – בנוסף לעבודה היחודית שלו כאב־טיפוס של ספירת הנצח, הוא הנשמה הכללית שבאמצע כל נשמות הרועים. אך מי מדליק את המנורה? אהרן הכהן. כמו משה, גם אהרן הוא נשמה כללית שמדליקה את כל הנרות, בנוסף להיותו אחד משבעת הרועים, אב־הטיפוס של ספירת ההוה. מה התכונה של אהרן כנשמה כללית? האהבה שלו – "אוהב את הבריות". אהרן הוא "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"^{טז}. אדמו"ר הזקן מסביר^{טז} שאהבת הבריות פירושה לאהוב גם את מי שהמעלה היחידה שלו היא שה' ברא אותו – ואין לו שום מעלה אחרת. האהבה של אהרן היא "אהבה רבה"^{טז}, אהבה מקיפה שכוללת את כולם, "וימינו תחבקני"^{טז} – עליה נאמר "ומתחת זרעו עולם"^{טז}, אהבה שמגיעה גם למי שהכי נמוך ומרימה־מדליקה אותו מלמטה^{טז}. הכהן הוא איש חסד^{טז} והאהבה של אהרן, הכהן הגדול, היא "אהבה רבה". לעומתה, האהבה המוגבלת ("אהבת עולם"^{טז}) היא האהבה של אברהם אבינו, בתור הקנה

טז ראה זהר ח"ג קג, א"ב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב; פע"ח שער חה"ס פ"א.

סח תהלים קלג, א.

סט הוריות יב, א; תנחומא שמות כז.

ע שיעור ש"פ אחריות השתא (המשך סעודת משיח ח"א – נדפס בגליון קדושים).

עא במדבר ת, ד.

עב תנחומא בהעלותך ג'ז; במדבר רבה טו, ד. ועוד.

עג כב גביעים; יא כפתורים; ט פרחים.

עד ראה פרדס רמונים שכ"ג פט"ו ערך 'ספירת העמר'; ליקוטי הלכות, ברכות השחר ה"ה אות מו.

נט אבות פ"א מ"ב.

ס תניא פל"ב.

סא לקו"ת בהעלתך לא, א. ובכ"ת.

סב שיר השירים ב, ו.

סג דברים לג, כז.

סד ראה סה"ת תקס"ג עמ' רלט. ובכ"ת.

סה ראה זהר ח"ג קמה, ב; שו, ב; תניא פ"ג.

סו ראה ספר הערכים חב"ד ח"א ערך 'אהבת ה' – עולם, רבה ובענינים'.

ענו וגם גבור, עשיר וחכם^ט – אבל רק הענוה היא תנאי עצמי לנבואה, לא העושר או הגבורה ואפילו לא החכמה.

בשתי השיחות מדובר על מדרגות של ענוה: בשיחה הראשונה הרבי אומר שיש שתי מדרגות של ענוה. הענוה הראשונה היא ענוה על פי חשבון – משה רבינו מתבונן שאם ה' היה נותן את התכונות שהוא נתן לי למישהו אחר אולי הוא היה מנצל אותן טוב יותר. הוא יודע שכל התכונות שיש לו הן מתנה מה', לא מתגאה בהן, והוא מרגיש ענוה ביחס לכל אדם – כי אולי אם היה מקבל את המתנות הללו היה מנצל אותן יותר טוב. למעלה מכך ישנה ענוה ללא חשבון, ענוה שלמעלה מטעם ודעת – "ביטול בעצם"^ט, במושגים שהזכרנו לפני שבועות. במושגים של ספירות, הרבי אומר, לפי מה שכתוב בפירוש בליקוטי תורה^ט, שהענוה הראשונה היא הבינה (ענוה לפי חשבון, התבוננות שמביאה לענוה) והענוה השניה היא הכתה.

בשיחה השניה מדבר הרבי על שלש מדרגות של ענוה. הוא שוב אומר שהבסיס הוא ענוה על פי חשבון, לפיה אם מישהו אחר היה מקבל את הכוחות שלי יתכן שהוא היה מנצל אותם טוב יותר. מענין שזהו רק הבסיס, כי הרבה פעמים מביאים זאת בתור הענוה של משה רבינו, בלי להכיר משהו אחר, אבל זו רק המדרגה התחתונה של הענוה. למעלה מכך יש התבוננות שלא רק אולי מישהו אחר היה מנצל טוב יותר את אותן מתנות, אלא שאם ה' היה נותן אותן למישהו אחר ודאי שהוא היה משתמש בהן טוב יותר. במושגי החסידות יש כאן פשיטות והתחדשות – במדרגה הראשונה הענוה היא התחדשות, חידוש שיתכן שמישהו אחר היה משתמש בכוחות טוב יותר, ואילו במדרגה השניה הענוה היא בפשיטות וממילא ודאי שמישהו אחר היה משתמש

מקבל את ה"כף" של ה' ("כן עשה את המנורה"). כתוב שמשה מקבל במתן תורה 1000 אורות^ט – כן בגימטריא 70 (כמו 70 הזקנים שמצטרפים למשה בפרשה^ט), אבל בהכאת אותיות, כ פעמים 7, עולה 1000, סוד אלף אורות של משה (שנלקחו ממנו אחרי חטא העגל וחוזרים אליו בכל שבת). אם אמרנו שהרמז ש"משה במילוי שוה "פני המנורה", מה הרמז כשמצטרפים את אהרן? אתן יכולות להחשב – המספר הוא 702, בגימטריא שבת, הזמן שאנחנו נמצאים בו. אם משה היה במילוי, מתאים למלא את הכל. אהרן במילוי (אלף הא ריש נון) ועוד "פני המנורה" במילוי (פא נון יוד הא מם נון וו ריש הא) עולה "יאירו שבעת הנרות"!

ענות משה

הפרשה מתחילה "בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה וגו'", "בראשון", ומסתיימת ב"שביעי" ב"והאיש משה ענו מאד". כמו שהסברנו, הענוה של משה היא זו שהופכת אותו ל"פני המנורה", מזכה אותו בנבואה המיוחדת של "פה אל פה אדבר בו" ו"תמנת הוי' יביט". יש שתי שיחות של הרבי, בהפרש של עשר שנים – שיחה מתשל"ב^ט ושיחה מתשמ"ב^ט – בהן הוא מדבר על הענוה של משה. הרבי מזכיר שיש תנאים שונים לנבואה – הנביא צריך להיות

יש התבוננות
שלא רק אולי
מישהו אחר היה
מנצל טוב יותר
את אותן מתנות,
אלא שאם ה'
היה נותן אותן
למישהו אחר
ודאי שהוא היה
משתמש בהן
טוב יותר

טוה ספר הליקוטים פרשת כי תשא.

טז במדבר יא, טזכה.

טז לקו"ש ח"ג בהעלתך ב.

טז לקו"ש ח"ח בהעלתך ב.

טז נדרים לה, א.

טז חנה אריאל פרשת וזאת הברכה, ובכ"מ.

טז לקו"ת מטות פב, א.

יש עוד שיחה¹⁹, בה הרבי אומר שהמיוחד בעבודה של אהרן שהדרך והמטרה שוות. המטרה של כל קני המנורה, כל הדרכים בעבודת ה', הן אחת – "אל מול פני המנורה", המהות והתכלית של כל דבר, כנ"ל. אבל הדרך לאותה מטרה אצל כל אחד מהקנים היא שונה. החידוש של אהרן שאצלו אין שינוי, המטרה היא אהבה של כולם וקירוב של כולם, וגם הדרך היא אהבה וקירוב לכולם. זו שיחה באידיש, נלמד קצת מושגים באידיש – דרך היא 'וועג' ומטרה היא 'ציל'. אצל אהרן ה'וועג' וה'ציל' שווים (זו תכונה אופיינית לתמימות, פנימיות ההוד, מדת אהרן, כהגדרה בלוח "היום יום"¹⁹ ל"תמים", ש"טעם עצו וטעם פרו שוין"¹⁹, המטרה והדרך, עץ והפרי). זו מעלה גדולה, אבל במובן מסוים היא יותר פשוטה – בכל השיטות האחרונות צריך הבחנה בין הדרך, ומי שמסוגל לעשות אותה, לבין המטרה, וכאן הכל פשוט. המטרה היא לקרב ולאהוב והדרך היא לקרב ולאהוב – זו העבודה שלנו היום.

אז עשינו "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"¹⁹ בפרשה, חיבור בין ההתחלה לבין הסיום. יש לנו 24 שעות להתעצם עם התפקיד של מלכות של שבועות, הכח של הענוה להגיע ולהפיץ לכל העולם, גם לניצוצות הרחוקים ביותר, ולקרב אותם. גם בתוך הנשמה של כל אחד יש את המקומות הרחוקים, שצריכים להגיע עד אליהם עם אור התורה.

שבת שלום!

בכוחות טוב יותר. [גם זו ענוה על פי חשבון, לא?] לא בדיוק, כי השכל לא מחייב שמישהו אחר ישתמש באותם כוחות טוב יותר – הוא רק אומר שאולי¹⁹. לפי מה שהרבי הסביר בשיחה הראשונה, שהמדרגה התחתונה היא הבינה והעליונה היא הכתר, מתאים לומר שהמדרגה השנייה-האמצעית שנוספה כאן היא הארה של החכמה, שפנימיותה בטול ממש, בבינה.

הרבי מסביר שבטול בעצם מתבטא בהתמסרות לזולת, בטבע המדומם להמשך אל השפל¹⁹, כמו שכתוב "רם ונשא... מקום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח"¹⁹, ולעזור לו בפועל. שתי המדרגות הראשונות של הענוה הן חויה של האדם בינו לבין עצמו, גם אם ביחס לזולת, אבל הענוה במדרגה העליונה מגיעה אל הזולת בפועל – בכח הענוה אפשר להגיע הכי רחוק, כנ"ל. בתוך הכתר, הענוה הזו, שמתבטאת באהבת ישראל ואהבת הבריות, ביכולת להגיע לכולם ולהעלות את כולם, היא מחסד דעתיק שמתלבש בגלגלתא דאריך¹⁹ (מקור הרצון). הדוגמה לכך היא הבעל שם טוב, שבאופן טבעי התמסר באופן אישי גם ליהודים הכי פשוטים כדי לקרב אותם ולהעלות אותם.

"שבחו של אהרן"

כאן נסיים. [מה החידוש שאהרן לא שינה?] שהוא הצליח גם להעלות את כל הנרות – כל נר בדרך המיוחדת – וגם שההדלקה היתה "אל מול פני המנורה". כתוב בפירוש, "פני המנורה" חוזרים כאן פעמיים – "כן עשה אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה".

פב 'אולי' פירושו 'אפשר' – הבינה (הבנת השכל) מקנת בעולם הבריאה, שהוא בסוד "אפשריות המציאות" (ראה ד"ה "ציון" תרס"ב. ד"ה "שובה" תרפ"ו סה"מ תרפ"ו עמ' ל. סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א), ודוק.

פג מטבע לשון שגור בחסידות. ראה המשך "תערב" ח"א פר"ל.

פד ישעיה נז, טו (וראה סוטה ה, א).

פה ע"ה ש"ג פ"ו.

פז לקו"ש ח"ב בהעלתך.

פז בתאריך י"ד כסלו (מתורת שלום י"ט כסלו תער"ג סט"ז ואילך). ראה ביאור בהרחבה בספרנו **באהלי צדיקים** עמ' קצט.

פח סוכה לה, א; ויקרא רבה ל, ח.

פט ספר יצירה פ"א מ"ז.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ שבועות עם ימי התשלומין שלו הם שבעה ימים של גילוי שער הנון.
- ◆ המסר של חותם חג השבועות (ה'מלכות') הוא "והיה הוי' למלך על כל הארץ" – הפצת תורה לכל העולם.
- ◆ במתן תורה יש שמחה מצד ה"חפצא" (מצד נותן התורה) ויראה מצד ה"גברא" (מקבלי התורה).
- ◆ בשבת של "מבצע שלמה" התוועד הרבי במפתיע ודבר על חשיבות הבאת היהודים מקצוי תבל.
- ◆ פעם היה "מבצע שלמה" והיום יש 'מבצע המהפכה הרביעית'.
- ◆ בחינוך נדרשת סבלנות רבה.
- ◆ אחרי יראת המקבלים במתן תורה בפעם הראשונה, זוכים כל פעם ב"זמן מתן תורתנו" שהשמחה תקרין גם למקבלים – קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.
- ◆ בטול הגזרה במתן תורה רומז, בסוף הדורות, לבטול ההפרדה בלימוד התורה בין ישראל לעמים.
- ◆ קירוב העמים הוא על ידי פחד (טעימה מיראת מקבלי התורה) וגם על ידי שמחה (טעימה משמחת מתן תורה) – מ"עבדו את הוי' ביראה" ל"עבדו את הוי' בשמחה".
- ◆ השפלות גורמת לאדם להעמיק שרשים בקרקע ולצמוח – "צמח שמו ומתחתיו יצמח".
- ◆ השפלות היא פנימיות המלכות – מכח השפלות ניתן להגיע לכל מקום ולהפיץ בכל העולם.
- ◆ כל סוג נשמה צריך לעבוד את ה' בדרכו שלו מכח עצמו – "עד שתהא שלהבת עולה מאליה".
- ◆ "פני המנורה" הם המהות של כל יהודי, האיך-סוף שבנשמתו, והתכלית של כל יהודי, הכבוד שהוא עתיד לעשות לה' – הכל כפי שנשמתו נתפסת בידיעת ה'.
- ◆ משה רבינו, "רעיא מהימנא", הוא הכלל והעיקר בין שבעת הרועים.
- ◆ **משה במילוי עולה "פני המנורה"**.
- ◆ על כל אחד לעבוד את ה' בדרכו שלו – מתוך התקשרות למשה רבינו (שבכל דור).
- ◆ אהרן מדליק את הנרות מכח ה"אהבה רבה" שלו – אהבת הבריות המחבקות גם את הרחוקים ביותר.
- ◆ מכח "כן עשה את המנורה" של ה' וה"לא] כן" של משה מתקיים "כן עשה אהרן".
- ◆ התנאי העיקרי לנבואה הוא ענוה.
- ◆ שלש מדרגות ענוה כנגד כח"ב: המחשבה שאחר אולי היה מנצל טוב יותר אותם כוחות; המחשבה שאחר ודאי היה מנצל טוב יותר את אותם כוחות; בטול שלמעלה מטו"ד המתבטא בהתמסרות לזולת.
- ◆ המעלה בעבודת אהרן, עבודת האהבה לכל, שבה הדרך והיעד שווים.

שיעור

סוד החצוצרות

חצי צרה – חצי שמחה

קיצור מהלך השיעור

בשיעור בשבת האחרונה, כעלות המנחה, האריך הרב לעסוק בסוד החצוצרות – אליו חוזרים מדי שנה – בעיקר דרך העיון במנין המצוות בסוגיא. מתוך הדברים עלו חידושים הנלמדים מעבודת החצוצרות בכלל, מבנה פנימי של השיטות השונות במנין המצוות והעיקר – חידוש ביחס הפנימי לעת צרה אותו מלמדות אותנו החצוצרות, המרגיעות כי כל צרה היא חצי-צרה בלבד ועוזרות לגלות את החצי הנסתר שבמציאות הצרה, חצי-שמחה. לעיקר התוכן, שהוא **פרק ב** של השיעור, היתה הקדמה קצרה בעניני היום, י"ב סיון, ובעניני ענוות משה (כהמשך למה שדובר בליל שבת ונדפס לעיל).

שהוא גם שמו של משיח³.

"ענו מאד"

ב"שביעי" של הפרשה קראנו את הפסוק "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"¹. יש מחלוקת בין רבי פינחס בן יאיר ורבי יהושע בן לוי מה המדה הגדולה ביותר – חסידות או ענוה². לפי ברייתא דרבי פינחס בן יאיר – שיש גרסאות שהיא גם סיום מסכת סוטה, שנלמדת בספירת העומר – המדה הגבוהה ביותר היא חסידות ואילו רבי יהושע בן לוי חולק ואומר ש"ענוה גדולה מכולן". המדה

א. יב סיון יום של הרבי

אנחנו היום בי"ב סיון, השלמת ימי התשלומין של שבועות. כמו שכל שבוע בספירת העומר הוא כנגד הספירות מחסד עד מלכות, גם השבוע של שבועות הוא מחסד עד מלכות, כאשר י"ב סיון הוא המלכות של חג השבועות. י"ב סיון הוא יום ששייך לרבי – הרבי שייך למלכות⁴, לדור השביעי⁵, ולכן היום השביעי- המלכות של שבועות קשור אליו. גם בגימטריא, **יב סיון** בגימטריא **מנחם** – השם של הרבי,

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ש"ק פרשת בהעלתך, י"ב סיון תשפ"ב – כפר חב"ד.
א ראה שיחת כ"ח סיון תנש"א הערה 73.
ב מאמר ד"ה "באתי לגני" תשי"א (בפרט פ"ג).

ג סנהדרין צח, ב.
ד במדבר יב, ג.
ה עבודה זרה כ, ב.

ב. חצי צרה – חצי שמחה "עשה לך שתי חצוצרות כסף"

בפרשת השבוע קוראים על דבר שאנחנו כמעט כל שנה מדברים עליו – החצוצרות. בפרשה שעוסקת בחצוצרות יש עשרה פסוקים^א, שאפשר לכוון אותם יפה כנגד עשר הספירות.

תמיד מזכירים את הווארט של הרב המגיד ממעזריטש^ב ש"שתי חצוצרות" היינו שני חצאי צורות. בפשט, את שתי החצוצרות שהן "מקשה אחת" עושים מעשת על ידי הקשת קורנס, שני חצאים של אותה חתיכת כסף. בתורה של הרב המגיד הכוונה שני חצאי הצורה היינו ההשלמה של ה' ועם ישראל, שגם הם עשויים כביכול מ"עשת אחת" (שהרי הנשמה היא "חלק אלוה ממעל ממש"^ג) – זו מצוה שכאשר יהודי עושה אותה הוא צריך לזכור שהוא חצי-צורה, שהפעולה שלו היא רק חצי, והחצי-צורה השני הוא פעולה של ה'. [גם ה' כביכול חושב שהוא חצי-צורה?]^ד כן, זהו הרעיון בתורה הזו.

הציווי למשה פותח "עשה לך" – החצוצרות מיועדות לשימוש של משה בלבד. משה משתמש בחצוצרות עד יום לפני ההסתלקות שלו, ואז הוא גונג את החצוצרות – יתדר אין בהן שימוש. ביום ההסתלקות משה כבר לא תוקע^ה, ויהושע לא משתמש בחצוצרות לקרוא לעדה.

איפה עוד כתוב "עשה לך"? [אצל נח]. נכון, ה"עשה לך" הראשון הוא "עשה לך תבת עצי גפר"^ו אצל נח. אחריו בא ה"עשה לך" של החצוצרות ואחד כך יש רק עוד "עשה לך" אחד בתורה, גם הוא אצל משה רבינו – "עשה

הגדולה מכולן היא המדה שמביאה לידי רוח הקדש. אצלנו בפרשה תיאור העונה של משה הוא ההקדמה למעלתו העצומה בנבואה.

יש שיחה של הרב^א בה הוא מביא את חילוקי הנוסח בהספד של הלל, אותו הספידו "הי חסיד הי עניו", לעומת ההספד של שמואל הקטן, אותו הספידו "הי עניו היא חסיד"^ב. הרבי מביא שם שבירושלמי יש גרסה "הי עניו חסיד"^ג, בה הענוה והחסידות אינן שתי מדרגות אלא הן מאוחדות.

הרבי מסביר באותה שיחה שלש מדרגות של ענוה. במדרגות הבסיסיות הענוה היא ביחס של הענו, בינו לבין עצמו, כלפי הזולת – ההתבוננות שבעצם אני פחות מהזולת. אבל המדרגה העליונה היא ענוה בעצם, המתבטאת בכך שהענו מתמסר להתעסק עם כל אחד, כולל בריות בעלמא, כדי לקרב אותו לתורה – כמו הבעל שם טוב שמתעסק עם יהודי הכי פשוט כדי לקרב אותו. כולנו רוצים להיות חסידים, וצריכים לדעת שלהיות חסיד מתבטא בענוה – ענוה כזו שמתפשטת לזולת, שבזכותה גומלים חסד עם הזולת. עד כאן הקדמה ל"שביעי" של הפרשה^ד.

כולנו רוצים להיות חסידים, וצריכים לדעת שלהיות חסיד מתבטא בענוה – ענוה כזו שמתפשטת לזולת, שבזכותה גומלים חסד עם הזולת

^א ראה לדוגמה שיעור י"ז סיון ס"ז; ו' אייר ס"ט; א' חשוון תש"ע; י"ד סיון ע"ג; וראה בעיקר – לרבים מהענינים הנזכרים לקמן – במדור "טעם מצוה" בגליון בהעלתך ע"ט.

^{יא} במדבר י, א"י.

^{יב} אור תורה בהעלתך אות קלד.

^{יג} תניא פ"ב.

^{יד} בראשית רבה צו, ג.

^{טו} בראשית ו, יד.

^ו לקו"ש חל"ח שיחה ב' לפרשת בהעלתך.

^ז סוטה מה, ב (וכן סנהדרין יא, א).

^ח ירושלמי סוטה פ"ט ה"ג.

^ט בכל עניני פרק זה ראה באריכות בשיעור ליל שבת – נדפס לעיל.

שה' מצוה את משה לעשות לו לצורך המחנה במדבר, החצוצרות שנגנזות לפני הסתלקותו, באים – בהמשך אחד, בלי לומר שזה ענין אחד – שלשה פסוקים שעוסקים בחצוצרות שהן "לכם לחקת עולם לדרתיכם". פסוק אחד אומר שיש לתקוע בזמן של מלחמה וצרה – "וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני הוי' אלהיכם ונושעתם מאיביכם". הפסוק הבא, האחרון בפרשה, אומר שיש לתקוע בזמני שמחה ומועד – "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני הוי' אלהיכם".

מה פירוש "וביום שמחתכם"? כשקוראים את הפשט אפשר להבין שזהו המשך לפסוק הקודם – אחרי ש"נושעתם מאיביכם", כשמנצחים במלחמה, יש "יום שמחתכם"¹⁰. אבל חז"ל דורשים שזהו דין בפני עצמו, כמו המשך הפסוק, שיש ימים טובים ומועדים שצדיכים לתקוע בהם. יש מאמר חז"ל "וביום שמחתכם" אלו שבתות¹¹ – השבת שקודמת לכל המועדים. יש שיחה של הרב¹² שהוא מאריך לומר שלפי אדמו"ר הזקן¹³ אין דין שמחה בשבת – אצלו יש עונג שבת וכבוד שבת¹⁴, אבל אין שמחה בשבת. [השמחה בהסתרה]. כך מובן מהשיחה, שיש גדר אחר של שמחה¹⁵ ("שמחה דשמיא" בלשון הרבי שם), אבל בפשט, באותיות השחורות שבספר, ב"אש שחורה", אין מצוה של שמחה בשבת.

החצוצרות הן ההיפך מ"דברי חכמים בנחת נשמעים", צריך להשמיע קול גדול

לך שרף ושים אתו על נס"¹⁶. את החצוצרות משה גנז, אבל את נחש הנחשת הוא לא גנז וזה לא היה טוב – אחד כך הוא הפך להיות עבודה זרה¹⁷. שלשת ה"עשה לך", אחד בנח ושנים במשה רבינו¹⁸, הם בסדר של חש-מל-מל, הכנעה-הבדלה-המתקה¹⁹: תבת נת, בה הוא נותר לבדו כשכל העולם נכחד, היא הכנעה. החצוצרות המיוחדות רק למשה, המלך הנבדל מהעם, הן ההכנעה. השרף המרפא את נשיכת השרפים הוא ההמתקה (**נחש** ההופך ל**משית**, אלא שכאשר הכשיל את העם התהפך חזרה לנחש).

הענין של החצוצרות הוא תקיעה בקול גדול, כמו שעוד נראה בדברי החינוך – "שהוא הקול הגדול שבכל כלי ניגון". החצוצרות הן ההיפך מ"דברי חכמים בנחת נשמעים"²⁰, צריך להשמיע קול גדול. יש שאלה – למה החצוצרות הן מכסף? למה לא לעשות אותן ממתכת יותר יקרה, מזהב, כמו רוב הכלים החשובים במשכן? יש כל מיני תשובות²¹. לא ראיתי שמישהו מסביר ככה, צריך לחפש, אבל נראה לי בפשטות שכנראה יש תכונה של הכסף שהקול שלו יותר גדול ואם החצוצרות היו מזהב הקול שלהן פחות היה נשמע²².

החצוצרות לדורות

אחרי שבעה פסוקים שעוסקים בחצוצרות

טז במדבר כא, ח.

יז מלכים ב' יח, ד.

יח אכן, משה הוא תיקון של נח (ראה שער הגלגלים הקדמה לד), וכן "ותבת נצי גפר" עולה משה במספר קדמי (1255) – כך שכל "עשה לך" בתורה קשור למשה, בסדר של חש-מל-מל.

יט ראה כש"ט (קה"ח) אות כח.

כ קהלת ט, יז.

כא ראה במפרשים עה"פ – רבינו בחיי, פירוש הריב"א, מושב זקנים (ועוד) בשם הרא"ש, ש"ך עה"ת ועוד.

כב וראה גם ערכי י, ב שציפוי זהב יכול לפגום בקול.

כג וראה אבן עזרא עה"פ.

כד ספרי עה"פ.

כה לקו"ש חל"ג בהעלתך ב.

כו שו"ע אדה"ז או"ח תקכ"ז, ז (בסופו). וראה עוד פוסקים שנזכרו ונסמנו שם בשיחה הערות 9, 8 ו12.

כז שו"ע אדה"ז או"ח רמב, א.

כח וראה הנסמן שם בשיחה הערה 13.

חצוצרות לכינוס העם, "למקרא העדה"^ל. באזהרות שלו הוא כותב "מים כבירים אם דלקוך חצוצרות על הצר ברפסדו, ולמסע ולדיע קרבנות" ובפיוט המצוות שלו (עליו ייסד הרי"פ פערלא את פירושו) הוא כותב "והם בתרועת מלך נועדים", כשלא בדיוק ברורה כוונתו^ל.

אפשר לעשות כאן מבנה של ייחודה: מנין המצוה למקרא העדה, אחדות העם על ידי התורה והמלך, שייכת לחכמה, מוחין דאבא (כאשר הרס"ג אינו מבחין כאן בין המצוה לשעתה – בדורו של משה, השייך לחכמה – למצוה לדורות^ל), כמתאים לחכמה שלמעלה מן הזמן). מנין התקיעה על הקרבנות לבדו, תקיעת "וביום שמחתכם", שייך לבינה שפנימיותה שמחה ללא צרה (ורק מחיצוניותה "דינין מתערין"^ל) ולה שייך "רזא דקורבנא" העולה "עד רזא דאין סוף"^ל. לז"א – פרצוף יעקב – שייך "עת צרה היא ליעקב" אך "וממנה יושע"^ל, התקיעה בעת צרה הכלולה עם התקיעה של השמחה (כשיטת הרמב"ם, המונה אותן יחד, וכדלקמן בסיום השיעור בעומק). במלכות, שרש הריבוי, יש שתי מצוות נפרדות, כשיטת הרלב"ג (או אפילו שלש, כפי שמסביר הרי"פ פערלא את

אנחנו נדבר בהמשך על השמחה בהסתר ששייכת לחצוצרות.

היום לא תוקעים בחצוצרות, חוץ מכמה חברה אצלנו בשכם שרצו לחדש את המצוה הזו, וגם עשו זאת, ואולי גם כמה מקובלים. צריך להבין למה. בכל אופן, אחרי החצוצרות של משה יש כאן מצוה של תקיעה בחצוצרות לדורות. בכלל, מהפסוקים כאן לומדים^ל את הסדר של תקיעה-תרועה-תקיעה גם בתקיעת שופר של ר"ה וכו'.

היום לא

תוקעים

בחצוצרות חוץ

מכמה חברה

אצלנו בשכם

שרצו לחדש

את המצוה

הזו, וגם עשו

זאת, ואולי גם

כמה מקובלים

חצוצרות במנין המצוות

הרמב"ם במנין המצוות מונה את שני האופנים של התקיעה כמצוה אחת^ל, ושואלים – כמו שמיד נראה – מדוע הוא לא מונה כל אחד מהפסוקים כמצוה בפני עצמו, מצוה לתקוע בזמן

של מלחמה וצרה ומצוה לתקוע בימי שמחה ומועד. הרלב"ג כן מונה כשתי מצוות^ל, הסמ"ג מונה^ל רק את המצוה לתקוע על הקרבנות (ולא מצוה לתקוע בעת צרה). רציתי לראות איך הרס"ג מונה – בספר המצוות שלו (שיצא לאור מכתבי יד רק בשנים האחרונות^ל), בפרק של חובות המלך, הוא כותב^ל שיש מצוה שתהינה

כט ר"ה לד, א (דעה ב' בגמרא).

ל ספר המצוות מ"ע נט.

לא הובא בזהר הרקיע לתשב"ץ מ"ע סימן עד (עשה רכב). וראה אריכות השיטות בזה בספר מצות המלך (צימענט) מ"ע נט.

לב סמ"ג מ"ע קע.

לג הוצאת מכוון בן צבי תשע"ט.

לד בספר המצוות לרס"ג פכ"א המצוה האחרונה (הוא לא מזכיר את התקיעה בעת צרה או על הקרבנות, שאינן מענינו של הפרק).

לה והנה, "מקרא העדה" עולה "עשה לך", רמז שזו תכלית החצוצרות (ודאי החצוצרות שעשה משה לעצמו, עדה אותיות דעה מדת משה ודורו, דור דעה). וכן ב"עשה לך" דנח הוא קראי-קהיל את כל החיות לתבה וב"עשה לך" של השרף הקהיל-ריכז משה את כל ישראל להביט בשרף (ודרכו לכוון את לבם לאביהם שבשמים, כתכלית תקיעת החצוצרות שמוסברת בחינתו ובפמ"ג, כדלקמן בפנים).

לו ראה ביאור ר"פ ח"א עמ' 259-260 – שם הוא אומר שבאזהרות מנה הרס"ג שלש מצוות בחצוצרות (תרועה בעת צרה, מסע המחנות ותרועה על הקרבנות) ובפיוט המצוות חזר בו ולא מנה אף מצוה (כשאת הלשון שבפנים הוא מפרש על מצות הקהל).

לז על שיטת הרס"ג בזה בספר המצוות שלו – שמנה מצוות שעה שיש להן משמעות לדורות – ראה במבוא המצוין של הרב חיים סבתו ("יחסו של רס"ג לעקרונות שקבע הרמב"ם בשורשים למנין המצוות" בשורש השלישי).

לח ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח ש"ג פ"ח; ש"ד פ"ב.

לט ראה זהר ח"ב רלט, א; ח"ג כו, ב.

מ ירמיה לז.

שיטת הרס"ג באזהרותיו).

השאלה על מנין המצוות

בספר החינוך^{מא} כתב:

לתקוע בחצוצרות במקדש בכל יום בהקריב כל קרבן, וכמו כן בשעת הצרות, שנאמר וכי תבאו מלחמה וגו', וכתוב אחריו גם כן וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם וגו'.

ובמנחת חינוך^{מב}:

לתקוע בחצוצרות במקדש בכל יום בבוקר וכו' וכמו כן בשעת הצרות וכו'. הרב המחבר נמשך אחר דעת הר"מ דשתי מצוות אלו הן מצוה אחת במנין התרי"ג. ודין חצוצרות במקדש מבואר בר"מ פ"ג מכלי המקדש ה' ה', ודין חצוצרות בעת צרה מבואר בר"מ פ"א מתעניות ה"א.

הוא אומר שספר החינוך, כדרכו, מונה כפי שמנה הרמב"ם – מצוה אחת שכוללת גם את התקיעות על הקרבנות וגם את התקיעות בעת צרה (על אף שפרטי הלכותיהן מנויות ביד חזקה בהלכות שונות). המנחת חינוך מביא את תמיהה המגיד-משנה על הרמב"ם:

ועיין בהרב המגיד שם שתמה על הר"מ שכללן במצוה אחת, ולמה לא ימנה בשתי מצוות שהם שני פסוקים, וכתב שהמצוה היא כללית וכו', ומ"מ הניח בצ"ע.

הוא מתרץ שמצוות התקיעות היא מצוה כללית, שיש לה פרטים בזמנים ובהקשרים שונים, אך נשאר בצריך-עיון.

ועיין בספר פרשת דרכים בדרך מצוותיך בתחלת חלק ראשון שהביא ג"כ שתמהו על הר"מ חכמי הדורות, כמו שביתת יו"ט, ותקיעה בראש השנה וביובל, אף שהפעולות שוות מאחד שזמנו של זה אינו זמנו של זה נחשבת כל אחת למצוה מיוחדת, א"כ כאן נמי.

לכאורה, כשם שהתקיעות בר"ה והתקיעות

ביובל נמנות כשתי מצוות חלוקות, אף שהפעולה בהן היא שוה, משום שהיא נעשית בזמנים שונים וחלוקים – כך לכאורה היה ראוי למנות את התקיעות בימי המלחמה והצרה ואת התקיעות בימי השמחה כשתי מצוות נפרדות. בכל אופן, הוא חותם במה שפתח בו:

והרב המחבר נמשך אחר הר"מ כדרכו.

פמ"ג – מנין לפי הכוונה

בהערות כאן, במהדורת מכון ירושלים, מפנים לדברי הפמ"ג במשבצות זהב בסימן של התעניות^{מג}:

כת' הר"מ ז"ל פ"א מהל' תענית מ"ע לזעוק ולהריע בחצוצרות הביאו המ"א ר"ס תקע"ו ותמה למה אין תוקעין היום יע"ש ועמ"ל בפרשת דרכים דרך מצותיך שהסמ"ג לא הביא מצוה זו לתקוע בעת הצרה יע"ש ובקרא (במדבר יו"ד בהעלותך) כתיב בארצכם י"ל ח"ל לא ובא"י גופא כשאינן בדינו י"ל לא וצ"ע

הוא מתחיל בשאלה של המגן אברהם – "למה היום לא נוהגים בפועל לקיים את המצוה של תקיעה בעת צרה? [כנראה אין היום צרות...]. דווקא יש, כמו שנסביר. הוא מציע תירוץ שהפסוק אומר "בארצכם" – המצוה נוהגת רק בארץ, וגם בארץ לא נוהגים לתקוע כשאינה בדינו משום שהפסוק מדגיש "בארצכם", כשהיא בידכם. לפי זה, צריך לדעת מה צריך לעשות היום – אם יש ריבונות אולי צריך לתקוע [אולי אם היו תוקעים היתה ריבונות...]. בכל אופן, הוא משאיר את ההסבר הזה בצריך עיון. כמה עולה "שתי חצוצרות כסף"? 1664, פעמיים ארץ ישראל – זו מצוה ששייכת לארץ ישראל, חיבור ארץ ישראל של מטה עם ארץ ישראל של מעלה (ובאצילות היינו חיבור מלכות ובינה, סוד השפלות והשמחה, התקיעה בעת צרה והתקיעה בעת שמחה).

אחר כך הוא עובר לשאלה של המגיד משנה

מא ספר החינוך מצוה שפד.

מב אות א.

מג משבצות זהב לאו"ח תקעה – אות ב.

קצת תי' שהכוונה להם א' שאדם צריך כוונה גדולה בקרבן (ושלא יקריבהו רק לשמים לא לשום מזל וכוכב כמו שהורגלו מקודם לכן ועיין בר"מ ז"ל ובשאר ספרים טעם קרבנות) וכן בעת צרה צריך כיוון גדול לה' והיינו נמי כמ"ש בסמוך שלא יאמר מקרה הוא או ממערכת השמים האדם חומר צריך התעוררות רב ולזה נצטוינו להריע בחצוצרות הוא מרחיב את דברי החינוך, ומסביר שלשתי הכוונות יש תוכן דומה – לרכז את האדם "בלתי להוי' לבדו"¹⁰⁷ במצבים בהם הוא עלול לייחס את הדברים למשהו או מישהו אחר. ולאור זאת הוא כותב:

וכיון שהכוונה אחת מנה במ"ע א'

פלא, איפה יש עוד דברים כאלה? להסביר נגלה לפי פנימיות, לפי הכוונה הפנימית – יש כאן אותה כוונה, לכן מונים זאת כאותה מצוה. איפה יש עוד דבר דומה, שיש מצוה לעשות אותו דבר בשני זמנים שונים, בשני מצבי תודעה שונים, והם נחשבים למצוה אחת? מצות קריאת שמע בלילה וביום, "בשכבך ובקומך"¹⁰⁸, שלפי הרמב"ם נחשבת למצוה אחת¹⁰⁹. הלילה הוא כמו עת צרה, זמן של הסתר, והבקר הוא כמו ימי השמחה, "ובימי שמחתכם", ובשניהם צריכים להכריז "הוי' אחד", לכוון את הלב לה' יתברך לבדו.

לאור זאת הוא עונה שאלת המגיד משנה מדוע תקיעות השופר והיובל, אף שהן אותה פעולה, נמנות כשתי מצוות בגלל החילוק בזמנים – כי שם יש כוונות שונות לכל סוג של תקיעות: כך י"ל קצת ושופר ר"ה ויובל ב' כוונות להם זה לחירות וזה לשבור לבנינו ולשוב בתשובה ולזכור עקידת יצחק ותענית בחצוצרות ושופר בר"ה מש"ה א"ש. ואי"ה במ"א בר"ס תקע"ו יבואר עוד.

מד שמות כב, ט.

מה דברים י, ז.

מו סה"מ לרמב"ם מ"ע י.

על מנין המצוות של הרמב"ם:

ועמ"מ פ"א מהל' תענית ומ"ל שם שהר"מ ז"ל כלל מ"ע א' לקרבנות ולצרה ותמהו שם למה לא מנה לב' מ"ע אחר שהם זמנים מתחלפים כמו שופר ר"ה ויובל ביה"כ יע"ש

הוא עושה כאן דבר מיוחד, שאין הרבה פעמים – לומד את התירוץ מטעמי המצוה בספר החינוך. נקרא את דברי החינוך בפנים:

משרשי המצוה, לפי שבשעת הקרבן היו

צריכין לכוון דעתם

יפה בענינו כמו שידוע

שהוא נפסל במחשבות

ידועות, וגם כן צריך

הקרבן כוונה שלמה

לפני אדון הכל שציונו

עליו, וגם כן בעת הצרה

צריך האדם כיוון גדול

בהתחננו לפי בוראו

שירחם עליו ויצילהו

מצרתו, ולכן נצטוו

בתקיעת החצוצרות

בעתים אלה. לפי

שהאדם מהיותו בעל

חומר צריך התעוררות

גדול אל הדברים, כי

הטבע מבלי מעיד

יעמוד כישן, ואין דבר

יעוררהו כמו קולות הנגון, ידוע הדבר, וכל שכן

קול החצוצרות שהוא הקול הגדול שבכל כלי ניגון.

ועוד יש תועלת נמצא בקול החצוצרות לפי הדומה,

מלבד ההתעוררות אל הכוונה, כי בכח הקולות

יסיר האדם מלבו מחשבת שאר עסקי העולם

ולא יתן לב באותה שעה כי אם בדבר הקרבן,

ומה אאריך וידוע זה לכל אשר הטא אוזן לשמוע

הצוצרות וקול שופר בכוונה.

החינוך נותן טעם אחד, של כוונה, לשני

עניני התקיעות בחצוצרות, ולפי זה כתוב כאן

במשבצות זהב:

ועיין בספר החינוך פרשת בהעלותך למדת

הלילה הוא

כמו עת

צרה, זמן של

הסתר, והבקר

הוא כמו ימי

השמחה, "ובימי

שמחתכם,"

ובשניהם

צריכים להכריז

"הוי' אחד,"

לכוון את הלב

לה' יתברך

לבדו

שבכל מצוה יש "מצות" לשון רבים, מיעוט רבים שתיים).

מכאן גם הסבר למה המצוה הזו לא נוהגת בימינו: הרבה פעמים דברים לא נוהגים היום משום שאנחנו לא במדרגה שלהם – לא יכולים להשיג אותם¹⁰. כנראה היום אנחנו לא יכולים להרגיש בבת אחת שיש כאן גם חצי-צרה וגם חצי-שמחה (בדומה למה שאדמו"ר הזקן אומר בתניא על ההכנעה הקודמת לתפלה והשמחה בתפלה עצמה "ועכשיו בדור יתום הזה שאין הכל יכולין להפך לבם כרגע מן הקצה"¹¹).

כמובן, לא אומרים את כל זה אם אין גימטריא טובה לחתום על זה... כמה עולה חצי-צרה חצי-

שמחה? [864] אתה זוכר מה זה? [לא.] מספר שעשינו ממנו ענין גדול השנה¹², 864, בגימטריא "עבדו את הוי' בשמחה"¹³, שעולה גם ד"פ יראה (חצי-חצי עולה יראה והשאר עוד ג"פ יראה) וגם שמחה במילוי (שין מם חית הא). כלומר, ההכרה שיש כאן חצי-צרה חצי-שמחה היא היא השמחה המלאה! בפשט, בכל קיום מצוה, קיום רצון ה' – כולל מצוה של תקיעה בעת צרה – צריכה להיות שמחה של מצוה, והשמחה של המצוה הזו היא הסגולה השמימית לגילוי בפועל של השמחה הנסתרת, עד ש'תכבוש' את

נד ראה לדוגמה לקו"ת מטות פב, ב; ואתחן יד, א. נה תניא אגה"ת פ"ו.

נו החל מהתועדות י"ט כסלו השתא – נדפס בגליון מקץ – וראה גם התועדות ליל פורים.

נז תהלים ק, ב.

נח ורמזים מופלאים נוספים: חצי צרה חצי שמחה במילוי עולה 2868, השלמות של עשר ספירות בלי מה – **כתר חכמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות!** חצי צרה (חצי 295) ועוד חצי שמחה (חצי 353) עולים 324, **חי** ברבוע סוד **חי** [פעמים] **חי** הוא יודך כמוני היום" (ישעיה לח, יט) שאמר חזקיהו כשהתרפא מחליו.

חצי-צרה חצי-שמחה

אחרי כל זה נגיע לווארט שלנו בענין: כמו שהמגיד דורש שחצוצרה היא חצי-צורה, אפשר לדרוש, עוד יותר חלק, שהיא חצי-צרה. כלומר, כשתוקעים בחצוצרה בזמן של "הצר הצר אתכם", צריך לדעת שהצרה המורגשת היא חצי-צרה בלבד – ומה החצי השני? "וביום שמחתכם וגו'". שתי החצוצרות הן נשיאת הפכים – אחת של צרה ואחת של שמחה, והן צריכות להיות מורגשות בו-זמנית, כמו "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא"¹⁴. כשיש צרה צריך לדעת שיש כאן חצי צרה וגם חצי שמחה – לא רק שבזמן הנצחון יהיה "וביום

שמחתכם", אלא שגם כעת באתגליא יש צרה אבל באתכסיא יש שמחה, טוב הנעלם, כמו שאדמו"ר הזקן מסביר¹⁵ (ולמדנו באריכות¹⁶), שהצרה היא טוב שבא מעלמא דאתכסיא – בחצי התחתון, ב"זה, "זהנגלת לנו ולבנינו", יש צרה, אבל בחצי העליון, י"ה, "הנסתרת להוי' אלהינו"¹⁷, יש שמחה. לכן אלה לא שתי מצוות – התקיעה בצרה והתקיעה בשמחה הם שני חצאים של אותה תקיעה, של אותה מצוה אחת (בסוד המלה **מצוה**, הכוללת את ה"עלמא דאתכסיא", י"ה שרמוז באתב"ש באותיות **מצ**¹⁸, וה"עלמא דאתגליא", **זה** בגילוי, וכדברי מורנו הבעל שם טוב¹⁹ על "חכם לב יקח מצות"²⁰,

מז ע"פ זהר ח"ג עה, א. ראה תניא פל"ד ואגרת התשובה פ"א.

מח תניא פכ"ו.

מט שיעורי "להשכילך בינה" תש"פ.

נ דברים כט, כח.

נא תקו"ז כט (עג א) ובכ"ד.

נב כש"ט (קה"ת) ט"א.

נג משלי י, ח.

כל חלקי הנפש ותביא את השמחה המלאה, אחרי שהבנו את זה, עם הגימטריא, כנראה שמחה בטהרתה. אפשר לחדש את התקיעה בחצוצרות...

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ חסידות אמתית היא ענוה בעצם – ענוה המתבטאת בהתמסרות לזולת.
- ◆ החצוצרות מלמדות שיהודי הוא חצי־צורה וה' הוא החצי־צורה המשלימה אותו.
- ◆ החצוצרות מלמדות שלעתים יש לצעוק בקול גדול ולא להסתפק ב"דברי חכמים בנחת נשמעים".
- ◆ החצוצרות נעשו מכסף, ולא מזהב, כדי שקולן ישמע יותר.
- ◆ קול החצוצרות – בעת מלחמה ובעת שמחה – עוזר לכוון את הלב "בלתי להוי לבדו".
- ◆ בעת צרה ובעת שמחה – בלילה ובבקר – יש לדעת ולהכריז כי "הוי' אחד".
- ◆ גם בזמן של צרה בגילוי, האמת היא שזו רק חצי־צורה ויחד עמה יש גם חצי־שמחה – שמחה באתכסיה (שתתגלה בעת הישועה).
- ◆ היום לא תוקעים בחצוצרות כי קשה לנו להשיג את הצרה והשמחה בו זמנית.
- ◆ תודעת חצי־צרה חצי־שמחה היא־היא השמחה המלאה (שמחה במילוי).
- ◆ שמחה של מצוה בקיום רצון ה' – גם בעת צרה – היא סגולה לגילוי השמחה הנסתרת שבמצב.

ניגון • 515

כ"ח אלול תשפ"א
עליז

פרקי אבות

פרקי אבות ב, ה

השתדל להיות איש

אמר להם עוד הפעם עד שעלו עמו לשנה הבאה חמישה בתים [– בתי אב, משפחות], ולשנה האחרת עלו עמו עשרה בתים. ולשנה האחרת הרגישו כולם שצריך לעלות והיו עולים עמו כמו שישים בתים. ובדרך שהיה עולה שנה זו אינו עולה לשנה האחרת, עד שהיו כל ישראל עולים – והיה אלקנה מכריע את כל ישראל לכף זכות, וחניך אותם במצוות וזכו רבים על ידו.

לכל אחד יש מצוה מיוחדת בה עליו להשתדל, להיות "זהיר טפיל" (זהיר גם מלשון אור), והמצוה של אלקנה היתה עליה לרגל, שלש פעמים של חיוב ועוד פעם אחת מיוחדת בנדבה, תוך כדי 'קמפיין ציבורי' לענין. כל אחד צריך למצוא את השליחות שלו, בה עליו "להיות איש" – אם יש לו רבי או משפיע שיאמר לו מה שליחותו, מה טוב, ואם לאו אזי "במקום שאין אנשים" שילמדו אותך "השתדל להיות איש" ולגלות בעצמך את השליחות!

עבודתו של אלקנה היתה להיות איש ולהביא את ישראל למקום בו "אין אנשים". והרמז: **אלקנה = מקום**, הוא זה שממלא את המקום הריק כשאין אנשים. "המקום" בה"א הידיעה הוא מקום המשכן והמקדש. אפשר לקחת מכאן דוגמה בכל מקום זומן, משימה להביא כמה שיותר אנשים אל מקום בו מלמדים תורה, הדומה למקום המקדש "שממנו יוצאת הוראה ואורה לכל העולם"¹!

הוא הִיָּה אֹמֵר: אֵין בּוֹר יָרָא חֶטָּא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֲסִיד, וְלֹא הִבִּישׁוֹן לְמַד, וְלֹא הִקְפְּדוֹן מְלַמֵּד, וְלֹא כָּל הַמְרַבֵּה בְּסִחוּרָה מַחֲכִים. וּבְמָקוֹם שְׂאִין אַנְשִׁים, הַשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת אִישׁ.

אחת הדוגמאות החשובות ל"השתדל להיות איש" היא של אלקנה, אבי שמואל הנביא. על הפסוק "אַל תְּבוֹזוּ בִּי זִקְנָה אִמָּךְ"² נאמר בירושלמי: "אמר רבי זעירא, אם נודקנה אומתך – עמוד וגדרה כשם שעשה אלקנה, שהיה מדריך את ישראל לפעמי רגלים. הדא-הוא-דכתיב [– זהו שכתוב] 'וְעָלָה הָאִישׁ מֵעִירוֹ וּגוֹ'³". אלקנה היה גר ברמתים-צופים, אך בכל שנה היה עולה כמה פעמים למשכן ה' שבשילה. אמנם, הוא לא שמר את הטובה לעצמו, ובכל עליה היה מוסיף אליו משפחות, כמסופר במדרש⁴: **אלקנה ואשתו ובניו ובני ביתו ואחיו ואחיותיו וכל קרוביו היו עולים עמו. וכשעולים עמו בדרך היו לנים ברחובה של עיר, והיו מתקבצים האנשים לבד והנשים לבד. שכן האיש היה מדבר עם האיש והאשה עם האשה וגדול עם הקטן. והיתה המדינה מרגשת [– מתרגשת ומתלהבת], והיו שואלים להם: להיכן תלכו? ואומרים להם: לבית האלקים שבשילה שמשם תצא תורה ומעשים טובים, ואתם למה לא תבואו עמנו ונלך ביחד? מיד עיניהם משגרות דמעות, ואומרים להם: נעלה עמכם! וכן**

נערך על פי שיעור כ"א סיון תשע"ד פ"ג.

א משלי כג, כב.

ב ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה.

ג תנא דבי אליהו רבה פ"ח. מובא כאן בקיצור.

ד ע"פ ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה.

קדושת לוי

פרשת שלח לך

להאמין בישראל

אלהיך" (1). אמנם מדת "ארוך אפים" שנאמרה כאן פירושה "לצדיקים ולרשעים"², לכל בריותיו ללא הבדל, בלי גילוי דבקות ואהבה מיוחדת לישראל עם קרובו (ולכן ניתן להזכירה גם כאן). נוסף להתבונן לפי רמז עיקרי: **רחום וחנון** = **אחישנה**. יש שתי דרכים לגאולה, "בעתה אחישנה"³ – "לא זכו, בעתה. זכו, אחישנה"⁴. עיקר גאולת "זכו אחישנה" הוא מתוך האמונה במה שה' רחום וחנון לישראל, הוא מתדבק בהם (רחום) והם מוצאים חן לפניו (חנון) ומשרה שכינתו בתוכם, כמו "איש ואשה זכו שכינה ביניהם"⁵ (כשיש ביניהם דבקות ומציאת חן). לעומת זאת, ממדת "ארוך אפים לצדיקים ולרשעים" באה גאולת "לא זכו, בעתה" – כמו בחטא המרגלים שבגללו התעכבו ישראל ארבעים שנה במדבר עד שהגיע זמן "בעתה".

גזרה שוה ובנין אב

במקום אחר⁶ מביא הקדושת לוי את דברי הרב המגיד ש"ג מדות הרחמים הן כנגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, מדת "אל" כנגד

וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַח אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאָמֹד. הוֹי אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד נִשְׂא עֵוֹן וּפֹשַׁע וְנִקְהָ לֹא וְנִקְהָ פֶקֶד עֵוֹן אָבוֹת עַל בְּנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים.⁷

מדות הרחמים בחטא המרגלים

בשלש עשרה מדות הרחמים שגלה ה' למשה רבינו בהר סיני לאחר חטא העגל, נאמר "הוֹי הוֹי" אל רחום וחנון ארוך אפים ורב חסד ואמת נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה"⁸, ואילו כאן משה אינו מזכיר "אל רחום וחנון" אלא ממדת "ארוך אפים" ואילך.

ומפרש הקדושת לוי: מדות "רחום וחנון" היינו שהקב"ה מדבק עצמו בצער התחתונים, כעשיר המרחם על העני (מדת הרחמים היא הזדהות), וכן שאנו מוצאים בעינו חן (לשון חנון), אך בחטא המרגלים לא האמינו העם בכחם של ישראל, שאמרו "כי חזק הוא ממנו" ולא האמינו ביכולתם להפוך את המציאות ע"י תפלתם ולשדד את חקי הטבע – ולכן לא היה אפשר לעורר עליהם רחמים במדות אלו! מה שאין כן בחטא העגל שהיה רק נגד ה' יתברך ("אלה אלהיך ישראל"⁹ במקום "אנכי הוֹי

ד שמות כ, ב.

ה כפירוש רש"י עה"פ.

ו ישעיה ס, כב.

ז סנהדרין צח, א. וראה באריכות בספר **בעתה אחישנה**.

ח סוטה ז, א.

ט פרשת כי תשא ד"ה ויעבור ה' על פניו, ובדבור הבא אחריו.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ד' אייר תשפ"ב.

א במדבר יד, יז.

ב שמות לד, וז.

ג שמות לב, ד.

(אותיות **לי ראש**), "בני בכורי ישראל"^{טז}, אך במדגלים שחטאו "נגד פרצוף ישראל" לא נזכרו מדות אלו.

גאולת אחישנה בהעלם

פתיחת מדות הרחמים כאן, הוי' **ארך אפים** = **חשמל**. סוד החשמל הוא שתיקה־חש ודיבור־מל ("עתים חשות עתים ממללות"^{טז}). השתיקה (חש) כאן היא המדות שלא הוזכרו, "רחום וחנון"; ואילו מדת "ארך אפים" שנאמרה היא הדבור (מל).

אכן, מרמז זה עצמו נלמד שמדות "רחום וחנון" נמצאות גם כאן, אך בהעלם, בשתיקה! כלומר, בהעלם, בפנימיות, כל ישראל מאמינים בני מאמינים – מאמינים בה' ובהתקשרות העצמית בין ה' לישראל, בין האב לבן; מאמינים ש"ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא"^{טז} כלומר שבכל מקרה ה' דבוק בו והוא מוצא חן בעיני ה'. הוסבר ש"רחום וחנון" שייך לגאולת "אחישנה". אם כן, גאולת אחישנה נמצאת תמיד בהעלם (בשתיקה), וממילא תמיד יכולה גם להתגלות בפועל ממש, בטוב הנראה והנגלה "בכל מכל כל". אמנם "הן בקדשיו לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו"^{טז} אבל ישראל תמיד "זכו בעיניו" ותמיד הם מוכנים לגאולת "זכו אחישנה" ולהיות "זכו שכינה ביניהם" (ב"יחוד קוב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל") – מכח "רחום וחנון", גזרה שוה ובנין אב להתדבק בנו ולחון אותנו במהרה בימינו, הנה זה בא^כ.

מדת "קל וחומר" וכן הלאה (כאשר מדת "אל" ומדת קל וחומר מופיעות בסמוך, בסוף פרשת בהעלותך). לפי זה נתבונן כאן: מדת "רחום" היא כנגד גזרה שוה. "אין אדם דן גזרה שוה מעצמו"^י אלא קבלה מדבו וכו' עד משה רבינו, בכח הדעת (משה הוא הדעת של כלל ישראל), דימוי מלתא למלתא בתיקון כח המדמה (מלה שוה הנדרשת בגזרה שוה"^{יא}). דעת היא התקשרות ודבקות (כמו "והאדם ידע את חוה אשתו"^{יב}), והיא פנימיות הרחמים, דבקות המרחם במרוחם, וכן משה המנהיג האמתי (וממשיכו בכל דור) הוא המרחם על צאן מרעיתו, "**כי מרחמם ינהגם** [= **משיח ינהגם**]"^{יג}. מכל זה מובנת השייכות של גזרה שוה ל"רחום" – גזרה שוה בין המרחם למרוחם.

מדת "וחנון" היא כנגד "בנין אב מכתוב אחד ובנין אב משני כתובים" (כאשר בנין אב רומז לכתוב אחד, א, או שנים, ב). בנין אב שייך בפרט למוחין דאבא (אב), חכמה (מכחה מזהים את המכנה המשותף הענייני, "הצד השוה" בנושאים שונים). בפנימיות, בנין אב היינו בנין היחס הפנימי של אב ובן (כאשר "בן" הוא לשון בנין, וממילא "בנין אב" היינו בן־אב), כאשר הבן נוצר מעצם האב ומהותו (כמבואר בתניא^{יד}) ולכן הבן תמיד מוצא חן בעיני האב, מדת "וחנון", גם כאשר אינו זכאי לפי מעשיו וחכמתו בפועל. אכן, גם מדת "רחום" שייכת למוחין דאבא, "כרחם אב על בנים"^{טז}, וכן הדעת (מכחה דנים גזרה שוה) שייכת למוחין דאבא.

נמצא ששתי המדות "רחום וחנון" שייכות לחכמה – היינו עצם מהותם של **ישראל**

טז שמות ד, כב.

יז חגיגה יג, ב.

יח סנהדרין מד, א.

יט איוב טו, טו.

כ **בא** ר"ת בעתה אחישנה, היינו **אב**, מדת בנין אב כנ"ל. **בעתה אחישנה** = **בא** (ר"ת) ועוד 848 = **ב** פעמים **משיח בן דוד**, מצד מוחין דאבא כנודע.

י פסחים טו, א. וראה אנצ"ת ערך גזרה שוה.

יא ולפעמים גם מלה שאינה זהה לגמרי, כמו "ושב הכהן ובא הכהן" (עירובין נא, א).

יב בראשית ד, א.

יג ישעיה מט, י.

יד פ"ב.

טו תהלים קג, יג.

הסיפור החסידי האברבנאל | צדיק מצרה נחלץ

רבי (דון) יצחק אברבנאל נולד בסביבות שנת ה'קצ"ז לאביו רבי יהודה אברבנאל, שר האוצר של פורטוגל. למד תורה מרבי יוסף בן אברהם חיון, ופילוסופיה מרבי יוסף אבן שם טוב. בנערותו, חיבר את הספר "עטרת זקנים", ואת הספר "צורת היסודות" בטבע העולם ויסודות הדת. החל לכתוב פירוש לספר דברים, "מרכבת המשנה", אך נאלץ לעזוב את כתיבתו כשנבחר לממלא מקום אביו על ידי מלך פורטוגל. בשנת רמ"ג העלילו עליו כי הוא עומד לבגוד בפורטוגל, והוא ברח לספרד ומשם ניסה להסביר למלך פורטוגל את חפוטו. המלך לא נענה והחרים את רכושו. באותה התקופה סיים את פירושו ליהושע, שופטים ושמואל. במהלך חיבור פירושו לספר מלכים, נקרא על ידי המלכים פרננדו ואיזבלה לתפקיד שר האוצר בקסטיליה ואראגון שם שרת שמונה שנים. עם גירוש ספרד גלה לאיטליה, וגם שם מונה לשר האוצר. ברנ"ו נאלץ להימלט לסיציליה ורכושו הוחרם. משם הגיע לאי קורפו, ובערב פסח סיים את כתיבת ספרו "זבח פסח". בשנת רס"ח נקרא לוונציה, לפשר בין מנהיגי העיר לבין סוחריו פורטוגל, ושם נפטר ביום י"ט בסיון ונטמן בפדובה.

כעס מאד על שר האוצר, וגמר אומר להוציא אותו להורג. אך בידעו שהציבור אוהב מאוד את שר האוצר שהקל מן המיסים, החליט להורגו בצינעא. ובהיות כי במרחק ארבע פרסאות מהבירה יש מפעל לייצור לבנים, ובו דולק כבשן יומם ולילה, החליט להוציאו להורג על ידי השלכתו לכבשן האש. אז קרא המלך לשר האוצר ומסר בידו אגרת מלכותית, וציווה עליו שילך בדחיפות למפעל הלבנים, וימסור את האגרת אל בעל המפעל. ובאגרת נכתב: "בעת קבלת האגרת, מיד באין אומר ודברים, ישליכו את מוסרה אל הכבשן, וישרף!"

שר האוצר מיהר לקיים את פקודת המלך, ויאסור את מרכבתו ואת משרתו הנכרי לקח עמו. כאשר יצאו מן העיר הבחינו ביהודי העומד בפרשת דרכים ומאותת לעגלון לעצור. השר הורה לעצור ולשמוע את מבוקשו של היהודי, ויאמר היהודי: אדוני השר, לפני שמונה ימים נולד לי בן

רבינו יצחק אברבנאל זצ"ל היה שר האוצר בספרד, והמלך היה מחבבו. ויקנאו בו השרים, ויאמרו למלך: אתה מאמין ביהודי? העמידהו בניסיון ותראה האם באמת ישר הוא ונאמן למלך. הסכים המלך לדבריהם, והציעו השרים שיצווה על השר היהודי לפרט בכתב את כל רכושו. קרא המלך את השר אברבנאל, וביקשו לפרט בכתב את כל רכושו, בתוך שלושה ימים. חזר השר אברבנאל והגיש את חשבונו, והגיע בסך הכל לשבע מאות אלף. כשראו השרים את החשבון, צחקו ואמרו: ארמונו בלבד שווה כפליים, ואדמותיו שוות סכום עצום! ויקצוף המלך מאד וחמתו בערה בו.

והנה לאחר מכן, כשנועד שר החוץ עם המלך, דיבר עמו דברים סודיים שהיו ידועים רק למלך ולשר האוצר. כששאל אותו המלך מנין יודע כל זה, ענה שהשר היהודי גילה לו את הכל. והמלך

ושונאיך נפלו תחתך. [על פי "נפלאות הצדיקים" לי"ט סיון.]

רבי יצחק אברבנאל ניצל בסיפורנו ממות בזכות חיבת המצוות שלו, הקודמת למילוי חובתו כלפי המלך. בכך שקיים "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (פסוק שנוהגים לאומרו בברית מילה), נתנה לו נפשו בחיים לשלל רב. כך גם זכו הוא ובנו ל"שלל רב" ושללו את מריביהם "כמוצאי שלל" בהיסח הדעת גמור.

שמו של הצדיק, יצחק, מלמד ששורשו במדת הגבורה. ואכן בחייו כהן כשר בממשלות הגוים ללא מורא, התאזר בגבורה ובחר לעזוב את ספרד יחד עם כל אחיו היהודים ואף לאחר פטירתו היכה מלכים גדולים ב'שתוף פעולה' עם אליהו הנביא, כדי לקרוע את רוע הגזירה מעל עם ישראל, כפי שמופיע בסיפור הבא:

בעת גירוש ספרד אמר המלך לדון יצחק, שיוכל להישאר בארצו כי עליו לא חלה הגזירה. וימאן, ויעזוב כל נכסיו ונסע לוונציה. ונטל עמו צרור כספו וגם גביע יקר מאד משובץ באבנים טובות השוה הון רב, אשר לא השתמש בו רק לברית מילה ולכוס של אליהו. לאחר פטירתו בוונציה ירש בנו ר' יהודה את הגביע, וכראות אחד השרים את הגביע היקר, ויהלל אותו לפני מלך וונציה. ונתאוה המלך לרכשו בהון רב, אולם ר' יהודה מיאן באומרו שזה הכוס מיוחד לאליהו הנביא. מחשש שינסו לקחת ממנו את הגביע, הטמינו בארגז והשליך המפתח לחוץ ויאמר: "אליהו הנביא, הכוס הוא שלך וברשותך, קח את המפתח ועשה בו מה שליבך חפץ".

המלך ציווה לשבור את הארגז, אולם הכוס נעלם ולא מצאוהו. ויקצוף המלך מאד וגזר לגרש את כל היהודים מארצו, והגביל להם זמן עד אחר חג הפסח. בשמוע רבי יהודה את הגזירה בכה מאוד, ועלה להתפלל על קבר אביו. [על פי הגדת מהרי"ץ ב"שפון חמתך"].

זכר, והזמנתי מוהל לבוא היום אל ביתי. אך לצערי חלה המוהל, ולא יוכל לבוא למול את בני. ונפשי בבקשתי, שיואיל כבוד השר שהוא מוהל מומחה, לבוא אל ביתי לקיים מצות מילה.

השר רבי יצחק הרהר קימעא, וקרא את המשרת הנכרי. ויבקש ממנו שיסע במרכבה למסור את האגרת לידי בעל המפעל, וימתין לו שם עד בואו. הסכים המשרת, לקח את האגרת בידו והמשיך נסיעתו במרכבה. והשר הלך רגלי לבית היהודי למול את בנו, ואחר הפצירו בו הקהלה לשבת ולסעוד עמהם סעודת מצוה של המילה. ולא היה יכול לסרב להם, וישב לאכול אתם עד שעבר כמעט כל היום במילה ובסעודה.

ובערב לקח מרכבה, ונסע אל מקום מפעל הלבנים. ומה השתומם לשמוע מפי בעל המפעל, כי לפי פקודת המלך באגרת, הוצא משרתו להורג! והוסיף בעל המפעל, שקודם שהשליכו את המשרת, הצדיק עליו את הדין שמגיע לו משפט מות, מפני שבגד באדונו השר, גנב ממנו מסמכים סודיים ומסרם לשר החוץ... ויחרד יצחק חרדה גדולה, שהבין שנתקיים בו: "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו".

למחרת חזר אל המלך, ובראות המלך אותו, נדם. ואחר שאל אותו: האם היית במפעל הלבנים? אמר לו: אדוני המלך, כך וכך היה מעשה, וסיפר למלך על הוידוי של המשרת שלו. אמר לו המלך: עתה ידעתי כי צדיק אתה, ושר החוץ פשע בגניבת הסודות על ידי משרתך. ותיכף ציוה לתלות את שר החוץ הפושע. רק טענה לי עליך, המשיך המלך. הגשת לי חשבון על רכושך, ואך שחוק הוא להאמין בחשבון שהגשת, בשעה שרכושך עולה עשרת מונים!

ויענהו השר: אדוני המלך, אמנם יש ברשותי הון רב כהנה וכהנה, אך אינני רואה שהוא שלי, כי בפקודת המלך יוכל להחרים הכל לאוצרו, ומי יאמר לו מה תעשה? אולם אני מסרתי חשבון הכספים שנתתי לצדקה, וכסף זה הוא שלי, ולא יוכל איש ליטלו ממני, שהוא גנוז במרומים! הודה המלך ואמר: צדקת, ובדין הוא שניצלת ממות

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מכתב ברכה ליום הולדת 30

שלום וברכה,
 מזל טוב מזל טוב ליום הולדתך ה־30!
 חז"ל מלמדים אותנו ש"בן שלשים לכח" (אבות פ"ה מכ"א). ההסבר הפנימי הוא שאין מדובר כאן (בעיקר) בכח פיזי, אלא ביכולת לקיים את הפסוק "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה" (קהלת ט, י), עליו פירש מורנו הבעל שם טוב (כש"ט אות צא ועוד) ש"כחך" היינו כחמה שלך, הכח הפנימי הנובע מהחכמה של הנפש האלקית.
 על כך נאמר "כלם בחכמה עשית" (תהלים קד, כד) – המעשה, הוא תיקון המציאות, צריך לבוא דווקא מהכח הפנימי הזה של הנשמה, שבספר התניא מוסבר שהוא כח מסירות הנפש היהודי, הכח להיות מחובר לה' תמיד, הן ב"סור מרע" והן ב"עשה טוב". את הכח הזה, אתה מקבל ביום הולדת שלשים

שלך. אני מברך אותך, עם כל בני המשפחה היקרים שתוציא מהכח אל הפועל את כל מה שטמון ב"בן שלשים לכח" – בפעולות של שליחות היוצאות מפנימיות הנשמה ומחוללות שינוי בעולם, "לתקן עולם במלכות שדי".

ה' חוסר איזון בעבודת

שלום. לפני כמה שנים התקרבת לעבודת השם יתברך דרך החסידות. מצד אחד, הרגשתי התעלות רוחנית, וקדושה. מצד שני, התחלתי להרגיש עליות וירידות ברוחניות שגרמו, ועדיין גורמות, לי צער גדול מאוד וחוסר בריאות נפשי. כבר עברו כמה שנים, ואף יצאתי לשליחות, ועדיין אני לא מרגיש שמחה, אלא רק סבל מתמשך. האם יש מה לעשות עם הצער שאני מרגיש?

מענה:

הצער שלך הוא צער גלות השכינה והשכינה היא כנסת

ישראל, כלל ישראל וכל אחד ואחת אשר בשם ישראל יכונה. כאשר אתה מתקשר לעוד יהודי ומיטיב עמו בגשמיות וברוחניות (המטרה של השליחות) אתה ממתיק במקצת את עצמת הצער. עליך לדעת שאיזון נפשי ויכולת נפשית להתמודד עם הקשיים והצער של החיים תלויים לכל לראש במדת השפלות בנפש – מי שבשפלות באמת שמח תמיד ויכול לעבוד את השי"ת במסירות נפש כדבעי. כדאי מאוד ללמוד היטב את 'פרק בעבודת ה'" עם הביאורים, זה יעזור בעזה"י.
 כמו כן להרבות בתפילה לה' שיעזור לך – "מאין יבוא עזרי" – ושתרגיש את הנוכחות שלו תמיד. שתבשר בשורות טובות.

מ' מנסה להג'י'ת?

חטא שיש לו השלכה לעוד שנים רבות קדימה: חז"ל מלמדים אותנו שבכל פרענות – שלא תבוא – יש מקצת מהענש על חטא העגל. בנוסף, גם חטא העגל ארע בתאריך מפר, וגם הוא קשור עם חרבן המקדש. שבעה עשר בתמוז הוא יום פריצת חומות ירושלים.

זהו הקשר ביניהם, אבל מי שמעמיק שם לב שבעצם שני החטאים הללו ממש הפוכים אחד מהשני...

אלקות כפא'נות

את התורה קבלנו בקולות ובקרקים. אפשר לומר שלא אנחנו היינו אלו שעמדו שם. נכנסנו לעולם אחר. ה' אמנם ירד מהשמים אל הר סיני, אבל אנחנו נלקחנו אל המארע הזה. כמו משהו שנכנס לעולם דמיוני שהעצמות בו אדירות. לא לחנם התחננו בני ישראל ממשה שיעביר הוא את המסר. שני הדברות הראשונים ששמענו בעצמנו מפי הגבורה כבר היו מעל

"פי, מה אפרע אמת? כן כן?! פא'ס א' חטא'ס כ'כ'ד'."

"כ'ט'ח? א'פ'לר א'מ'ן א'ל'כ'ס?"

"לן, כ'א'ת'..."

"כ'א' ו'ז'ל, מ' ל'נ'כ'פ' כ'ר'ת'ח'ס ל'כ'ר א'ל'כ'ס כ'ת'ט'א'ס..."

בפרשת שלח אנו לומדים על אחד החטאים הגדולים בתורה – **חטא המרגלים**. עם ישראל נענש בהמתנה של כמעט 40 שנה במדבר, בהן מתו כל אנשי אותו דור. חז"ל מלמדים אותנו כי יום חזרת המרגלים מבקורם בארץ היה ליל תשעה באב. "הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות", והפונה ידועה. ביום זה נגזר החרבן על שני בתי המקדש.

שימו לב: עברה בקשי שנה אחת מאז החטא הגדול הקודם – **חטא העגל**. איך אני יודע ששני החטאים הללו קשורים אחד לשני? דבר ראשון, כי גם חטא העגל הוא חטא מתגלגל,

ומעבר לכוחותנו. ואז, בבת אחת, הכל נעלם... משה רבינו עולה להר ונעלם מעין כל, את התורה עוד לא קבלנו, ובני ישראל נשארים בעצם בלי כלום... הם מחפשים משהו שיוכלו להאחז בו, שדרךו יוכלו להתקרב לה'. מרב יאוש בונים לעצמם עגל, מסביבו הם רוקדים – "אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים".

33 צאת מצרים

כדי להבין את גדל הנסיון צריכים להכנס רגע לאוירה בה שרו ישראל במדבר. את הבקר מקדם בברכה מעטה לבו של מו, לחם מן השמים. ללא מאמץ וטרחה, ללא תשלום במזמן או בהקפה, מגיע האכל המשבח ביותר אל פיהם. גם לבגוד אין צורך לדאוג. הבגדים הישנים לא בלו, אז למה להחליף? ומקום לדור? גם הענן הזה מסדר. מחנה ישראל מוגן מארבע רוחות העולם בשרשרת עננים, כך שגם כאשר נעים ממקום למקום אין צורך להתאמץ – העננים מישרים את הדרך. זה נקרא 'להיות בעננים'... מה נשאר לעשות? לשבת, ללמד תורה ולהנות מזיו השכינה. ממש גן עדן.

ואז, ביום בהיר אחד, פוקד עליהם משה רבינו לצאת מהענן. הוא שולח את שנים-עשר המרגלים להכשיר את השטח ולהכין את העם לקראת הפרדה מהחלום הנעים. עומדים להפנס לארץ ישראל! שם יברכו על המזון "המוציא לחם מן הארץ" משום שהוא כבר לא

כמו בבת אחת, הכל נעלם... משה רבינו עולה להר ונעלם מעין כל, את התורה עוד לא קבלנו, ובני ישראל נשארים בעצם בלי כלום... הם מחפשים משהו שיוכלו להאחז בו, שדרךו יוכלו להתקרב לה'. מרב יאוש בונים לעצמם עגל, מסביבו הם רוקדים – "אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים".

כמובו, אין לך שום הצדקה. בצורה הכי מפרשת נאמר מפי הגבורה "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", ולכן אין שום רשות להמציא תחליפים מעשי ידי אדם, גם לא כאשר הפגנות הן לדבקות בה'. בהמשך ירד משה מהר סיני ויצוה את בני ישראל לבנות משכן, ובתוך המקום המקדש ביותר שבו, בקדש הקדשים, ינח ארון הברית עם שני הפרובים. אז כאשר ה' מענן בכך – זו מצוה, אבל ההמצאה – פסולה. עובדים ארבעים יום. משה רבינו יורד מההר, שובר את הלוחות ונגש לעשות סדר: הוא שורף את העגל וטוחן אותו לאבק, החוטאים נענשים בחמרה ונדמה שבני ישראל מתחילים להפנים את חמרת המעשה. הם מבינים שמפגש עם ה' לא יכול להיות כזה גס, לפי איך שבא לי, לפי ציור ודמות שבדיתי מלבי. ה' קדוש, רם ונשא, מעל ומעבר למה שאני מסגל ליצר בכוחות עצמי. ה' הוא ה'אין האמת'!

לְקַיֵּם אֶת מְלַאכַת 'עֲבוֹדַת הַבְּרוּרִים' וְלִגְלוֹת אֱלֻקוֹת גַּם בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי. כָּאֵן גַּם נִפְגַּשׁ עִמִּים חֲזָקִים, שְׂפָדֵי לְגִבּוֹר עֲלֵיהֶם יִהְיֶה עֲלֵינוּ לְהִתְחַמֵּשׁ בְּכוּחוֹת גְּדוּלִים שֶׁל בְּטָחוֹן בִּה'. בְּטָחוֹן בִּה' פְּרוּשׁוֹ לְחוּשׁ בְּצוּרָה מִמְשִׁית שֶׁה' פִּה, לְצַדִּי, וְלָכֵן בְּכַחֵי לְנֹצַח בְּקָרֵב גַּם אֶת הָאוֹיֵב הַכִּי גְדוֹל. אִם עַד הַיּוֹם הִזְהָה' עֲבוּרֵי ה' אִינוּ הָאֲמִתִּי, הֲרֵי שְׁמַעְתָּה הוּא הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת ה' יֵשׁ הָאֲמִתִּי'.

מְדַבֵּר בְּמַעֲבַר חֵד, מִמֶּשׁ פְּנִיַת פְּרָסָה, בְּעֲבוֹדַת ה'. בְּגֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂחֻטָּא הָעֶגְלָה גַּרְם לָהֶם לְהִתְרַחֵק מִהַגְּסוֹת הַחֲמִרִית וּלְהִרְתַּע מִפְּנִיָסָה לְאֶרֶץ, נְדָרְשִׁים לְבַצֵּעַ אֶת הַמִּהְפֵּךְ וּלְהִתְגַּיֵּס לְכַבּוּשָׁה.

שְׁנֹזְכָה לְגִלוֹת אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם, בְּגִשְׁמִיּוֹת כְּמוֹ בְּרוּחָנִיּוֹת! שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!

5?

יָרַד מִהַשָּׁמַיִם. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַשָּׁמַיִם יוֹרְדִים לְאֶרֶץ, וְאֵנוּ נְדָרְשִׁים לְהַפְּשִׁיל שְׁרוּלִים וְלַעֲבֹד.

אֲנִי רְבִיעִי אֶחָד

רְגַע, אָבֵל מָה עִם הָאֲמוּנָה הַזֹּכָה וְהַטְּהוּרָה שְׂרַכְשֵׁנוּ בְּמִדְבָּר? אִיךָ נֹזְכָה לְשֹׁמֵר אֶת גֵּן הָעֵדֶן לֹא זְכִינוּ בְּתוֹךְ הָעֲנָנִים? הֲאִם אָנוּ שׁוֹבֵב עוֹמְדִים לְחִזּוֹר אֶל הַגְּסוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמִרִי, הַגְּסוֹת מִמֶּנָּה בְּרַחֲנוּ? זֶה הַשְּׂאֵלָה שֶׁהַטְּרִידָה אֶת הַמְּרַגְלִים וְהַפִּילָה אֶת הָעַם כְּלוֹ לְבַכְיָה שֶׁל חָנּוּם.

מְדוּעַ זֶה בְּכִיָּה שֶׁל חָנּוּם? מִשׁוּם שְׁמִי שְׂאֵמֵר לְשֹׁמֵן לְדַלֵּק יָכוֹל לֹאמַר זֹאת גַּם לְחֻמָּץ! ה' יִתְבָּרַךְ רוּצָה לְלַמֵּד אוֹתָנוּ פֶּרֶק חֲדָשׁ בְּאֲמוּנָה שְׁלֵנוּ. בְּפֶרֶק הַחֲדָשׁ נִלְמַד, כִּי ה' יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּחֻמֵּר הַגִּשְׁמִי וְהַגִּס לֹא פְּחוֹת מֵאֲשֶׁר בְּרוּחָנִיּוֹת הַזֹּכָה, אוֹלֵי אֶפְלוּ יוֹתֵר. רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹכַח

המשך מעמוד 27 - הסיפור החסידי:

שהיה זה אליהו הנביא. ובהגיעם ל'שפוך חמתך', נכנס אליהו הנביא ואמר להם את כל אשר היכה אביו במלך ספרד ויאמר לו: "דע, שכשם שהיכה במלך ספרד היכה במלך ונציה, ולא תפחד מן הגזירה ולאחר החג לך אליו עם הגביע".

וילך אל המלך והגביע בידו, ויאמר אליו: אם על המלך טוב, יקח הגביע ויבטל הגזירה. ויאמר לו המלך: הגזירה מבוטלת וגם הגביע קח לך, לא אוכל לסבול המכות מאביך. וישב לביתו, לבשר לאחיו היהודים על ביטול הגזירה.

ויבא אביו למלך ספרד בחלום הלילה ויכהו נמרצות, ויאמר לו: "קח את כספי ורכושי אשר עזבתי בארצך והבא אותם אל בני היושב בונציה בעירום ובחוסר כל". וכך נשנה החלום גם בלילה השני, והרעיד את לב המלך שמהיר להביא כל הרכוש לרבי יהודה.

ויהי בליל פסת, ויאנח מאד רבי יהודה על הגביע היקר, ועל שאין לו אורח הגון. ותאמר אשתו: אם אין לך גביע, לך לפחות והבא אורח! וימצא עני ויביאהו אל ביתו, ותכף כאשר נכנסו נעלם הלז ויראו והנה הגביע על השולחן. ויכירו

מהו היחס בין הפרט והכלל בעבודת ה'?

זו אחת מסוגיות היסוד בעבודת ה' בכלל, שעוררה גם פולמוס בנוגע לדרך החסידות.

בדור האחרון היו שטענו שהחסידות עוסקת בעבודת ה' הפרטית, שמה דגש על הרגש והחוויה האישיים ושולחת את האדם לחפש את גאולת נפשו שלו, וטענו שחסרה שם באופן כזה או אחר עבודת הכלל וחיפוש גאולתו. באופן מסוים, זהו המשך והדהוד לטענות ה'מתנגדיות' כנגד 'החופש החסידי' שנובע מעבודה הדורשת גם את השתתפות הלב והרגש הפנימי, המשתנה מאדם לאדם, ולכן נדמה כחורג לעתים מדרך ההלכה השווה לכל נפש. אך יש גם טענות מהצד ההפוך, לפיו הדרישה לבטול לצדיק – קל וחומר כשמגדירים אותו כמשה רבינו שבדור, שכולם צריכים לשמוע לו – מחניקה את הקולות הפרטיים בעבודת ה', את היכולת של כל אחד להיות 'מישהו' המוצא לו דרך משלו ומאיר את העולם באור תורה ועבודה.

אליבא דאמת, הטענות משני צדדים צודקות – כמו בכל סוגיא, גם כאן החסידות נושאת הפכים: מחד, היא מדגישה שלכל אחד יש נשמה יחודית וכל סוג נשמה צריך לעבוד בכח עצמו, להאיר את האור שלו. מאידך, ברור שכל הנשמות נחצבו ממחצב אלקי אחד, בפנימיות הן "מקשה אחת", ועל כולן לפעול "אל מול פני המנורה" – עם בטול למשה רבינו שבדור, שדווקא בהכוונתו יוכלו לחשוף ביתר שאת את מהותן הפנימית ואת תכליתן האמתית. בנושא החשוב הזה עוסק השיעור המרכזי בחוברת השבוע – מתוך התבוננות במנורת הזהב, במשה רבינו אליו מכוונים כל הנרות ובאהרן הכהן המדליק אותם באהבה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 - המספר פתוח לניידים כשרים

